

W O

1997

D C

Jaarverslag

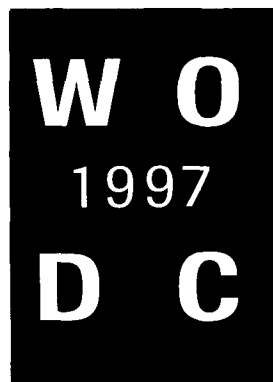

ENTER

Wetenschappelijk
Onderzoek- en
Documentatiecentrum

EVESTIG

Jaarverslag

Voorwoord

Wie zich geen rekenschap geeft van het verleden, kan niet goed naar de toekomst kijken. Het jaarverslag is een goede gelegenheid stil te staan bij het recente verleden, om er zo nodig lering uit te kunnen trekken. Wat is er misgegaan? Hoe kan het beter?

In november 1996 vond de fusie plaats tussen het WODC (oude stijl) en de sector Onderzoek en Analyse (voormalig CDWO). Deze dienstonderdelen gingen samen in een nieuwe directie met de oude naam: WODC. Als gevolg van de fusie vindt een aantal activiteiten nu onder één dak plaats: het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, het aanbesteden van wetenschappelijk onderzoek, het leveren van statistische beleidsinformatie en de documentaire informatievoorziening. In het verslagjaar heeft de fusie ook feitelijk meer vorm gekregen door onderlinge samenwerking en harmonisatie van verschillen in werkprocessen tussen beide voormalige dienstonderdelen. Een ander aspect van de fusie is dat het WODC een betrekkelijk grote departementale directie is geworden. Het gevolg hiervan is dat meer mogelijkheden aanwezig zijn om de personeelsmobiliteit binnen het WODC te bevorderen. Meer in het algemeen biedt de omvang van de nieuwe directie de gelegenheid een personeelsbeleid te voeren; het WODC heeft een eigen ondernemingsraad gekregen, de 'onderdeelscommissie', die onderdeel is van de gemeenschappelijke ondernemingsraad van het departement.

Een fusie dwingt altijd tot een (her)bezinning op wat de diverse afdelingen onderling samenbindt en op het uitstippelen van een gemeenschappelijke koers in de nabije toekomst. Dit heeft in het verslagjaar zijn neerslag gevonden in de ontwikkeling van een gemeenschappelijke missie en een besturingsconcept WODC.

Inhoud

1	Het WODC	1
	De organisatiestructuur	1
	De missie en het besturingsconcept van het WODC	2
	Kwaliteit en effectiviteit	3
	Benutting van WODC-publicaties	3
	Financiën	4
	Personeel	5
	Onderdeelscommissie WODC	5
	Personeelsmutaties	6
	Relaties met andere sectoren, middelenverdeling over sectoren	6
	Beleidsprioriteiten, middelenverdeling over onderzoeksterreinen	6
	Raad van Advies	7
	Bijzondere gebeurtenissen in 1997	8
	Belangwekkende onderzoeken	9
2	De afdeling Onderzoek	11
	Productiegegevens	11
	Kennisproductie, onderzoek	12
	Productie beleidsadviezen	12
	Bijeenbrengen en verspreiden van kennis	12
	Gemiddelde doorlooptijd	12
3	Afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen	13
	Productiegegevens	14
	Kosten en doorlooptijd	14
4	Afdeling Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse	15
	Productiegegevens	16
5	Afdeling Documentaire Informatievoorziening	17
	Documentatie	17
	Productiegegevens	18
	Ontwikkelingen ten aanzien van het aanbod van informatie	20
	Justitiële verkenningen	21
	European Journal on Criminal Policy and Research	22
	Public relations	23

- Bijlage 1:** Overzicht van afgeronde, lopende en voorgenomen onderzoeksprojecten afdeling Onderzoek 25
- Bijlage 2:** Overzicht van afgeronde onderzoeksprojecten afdeling EWB 31
- Bijlage 3:** Overzicht van afgeronde en lopende onderzoeksprojecten afdeling SIBa 45
- Bijlage 4:** Lijst van in 1997 verschenen wetenschappelijke artikelen 47
- Bijlage 5:** Lijst van overige activiteiten 49
- Bijlage 6:** Personeelsbezetting WODC 1 januari 1998 55

Het WODC

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum is een onderdeel van het ministerie van Justitie. Het is de taak van het WODC om een wetenschappelijke bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en evaluatie van het justitiële beleid. Deze bijdrage bestaat uit het (doen) verrichten van onderzoek, het documenteren en leveren van informatie, en het geven van adviezen. Om de wetenschappelijke onafhankelijkheid te kunnen waarborgen, ligt de eindverantwoordelijkheid voor WODC-publicaties bij de directeur. De publicaties geven dus niet noodzakelijkerwijze het standpunt van de minister van Justitie weer.

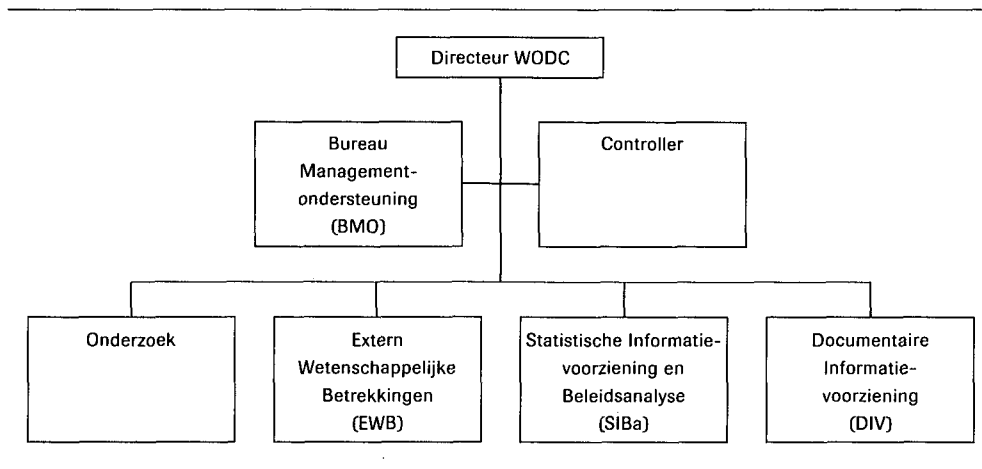
De inhoudelijke programmering van het WODC-onderzoek heeft plaats binnen het door de departementsleiding vastgestelde kader. Incidenteel wordt onderzoek verricht voor externe opdrachtgevers.

De organisatiestructuur

Het WODC ziet er als volgt uit (zie figuur 1).

- De *directeur* geeft leiding aan de afdelingen. Hij is eindverantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van het onderzoeksprogramma van het ministerie van Justitie. Hij beslist over de vraag of onderzoek intern moet worden uitgevoerd danwel uitbesteed. Tevens is de directeur eindverantwoordelijk voor de WODC-publicaties.
- De *afdeling Onderzoek* verricht (sociaal-)wetenschappelijk onderzoek op de justitiële beleidsterreinen.
- De *afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen* (EWB) draagt zorg voor de externe uitbesteding van onderzoek en de begeleiding daarvan. Daarnaast behandelt deze afdeling subsidieverzoeken en verzoeken om dossierinzage.
- De *afdeling Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse* (SIBa) verricht statistische analyses ter identificatie of doorrekening van globale trends en beleidsopties en verschaft statistische beleidsinformatie aan interne en externe relaties.
- De *afdeling Documentaire Informatievoorziening* (DIV) draagt zorg voor de documentaire taak van het WODC en verzorgt de informatievoorziening met betrekking tot wetenschappelijke en beleidsliteratuur; tevens geeft zij vorm aan het bundelen en verspreiden van kennis.
- De *controller*. Deze functionaris adviseert direct aan de directeur van het WODC over de naleving van de managementafspraken en de uitvoering van het (onderzoeks)beleid en rapporteert periodiek hierover. Hij voert de regie over de planning-en-controlecyclus en het inhoudelijke secretariaat van de wekelijkse stafvergaderingen. Tevens is deze functionaris belast met de bevordering van de

Figuur 1: Organigram WODC

kwaliteit van de WODC-producten, het ontwikkelen van een kwaliteitsbeleid en met de zorg voor een incidentenmanagement.

- Het *Bureau Managementondersteuning* (BMO) verricht alle afdelingsondersteunende activiteiten. Bovendien zijn binnen deze afdeling de volgende taken ondergebracht: bureauredactie ten behoeve van de WODC-publicaties, ondersteuning van de planning en controle, en uitvoerende werkzaamheden betreffende de (externe) communicatie.

De missie en het besturingsconcept van het WODC

De fusie tussen het WODC (oude stijl) en de sector Onderzoek en Analyse, die in november 1995 formeel beslag kreeg, heeft in het verslagjaar geleid tot het (opnieuw) doordenken van de centrale doelstellingen van het WODC, de 'missie', en het formuleren van het besturingsconcept. Er is niet zozeer sprake van een koersverlegging, maar wel van het (opnieuw) articuleren van de doelstellingen en het duidelijk beschrijven van de middelen om deze doelstellingen te bereiken. De missie luidt:

Wij willen een kenniscentrum zijn voor het brede justitieveld dat hoog aangeslagen wordt door het beleid en de (inter)nationale wetenschap. Dat gezag ontlenen we aan de hoge wetenschappelijke kwaliteit, de relevantie, de tijdigheid en de bruikbaarheid van onze producten, aan de onafhankelijkheid waarin deze totstandkomen, en aan de initiërende rol die wij spelen in het publieke en wetenschappelijke debat.

In deze missie wordt duidelijk verwoord dat het WODC zich ten doel stelt om een wetenschappelijk centrum te zijn ten dienste van Justitie. Hierbij wordt echter

duidelijk aangegeven dat voor een dergelijke dienstbaarheid aan Justitie een externe oriëntatie vereist is: op het forum van de (inter)nationale wetenschap en op het publieke en wetenschappelijke debat.

Aansluitend op deze missie is, na intensief overleg met de afdelingen en de onderdeelcommissie van het WODC, duidelijk beschreven hoe wij in de praktijk de programmering van onderzoek en de uitvoering hiervan ter hand zullen nemen. In het 'Besturings- en beheersingsconcept WODC' zijn de werkzaamheden en verantwoordelijkheden beschreven. Kort samengevat komen deze op het volgende neer.

- De verantwoordelijkheid voor de totstandkoming van de programmering van onderzoek (de 'onderzoeksagenda' van het WODC) wordt WODC-breed verdeeld over 'programmeringsverantwoordelijken'. Dit zijn de programmacoördinatoren en hoofdonderzoekers van de afdeling Onderzoek, de senior projectbegeleiders van de afdeling EWB en de coördinator SIBa (formatief: 9 personen). Deze personen komen wekelijks, onder voorzitterschap van de directeur WODC, bijeen. Naast het voorbereiden van de programmering van onderzoeken, zorgen de programmaverantwoordelijken ervoor dat in de vorm van startnotities een begin wordt gemaakt met de uitvoering van het onderzoeksprogramma.
- De scheiding tussen 'inhoud' en 'beheer' wordt zo consequent mogelijk doorgevoerd. De inhoudelijke begeleiding van projecten wordt verricht door de programmaverantwoordelijken; afdelingshoofden zijn verantwoordelijk voor een goede en tijdige afronding van de projecten.

Kwaliteit en effectiviteit

Het WODC is bezig met de cyclus van het Model Nederlandse Kwaliteit van het Instituut Nederlandse Kwaliteit. Inmiddels is een zelfevaluatie-rapport geschreven, en is een audit door een extern auditteam uitgevoerd. Op 4 juni 1997 is een WODC-brede bijeenkomst in Amsterdam geweest, waarop op basis van beide rapportages op vier gebieden verbeterideeën zijn geformuleerd: klantgerichtheid, sturing, communicatie en personeelsbeleid. Er zijn verbeterideeën op korte, middellange en lange termijn geformuleerd. Bij de uitwerking van de ideeën zijn zo veel mogelijk WODC'ers betrokken om te voorkomen dat het een exclusieve managementactiviteit wordt. Een klanttevredenheidsonderzoek is voorbereid. Wat sturing betreft, zijn de missie en het besturings- en beheersingsconcept voor het WODC vastgesteld. In samenwerking met het GITP zijn belangrijke stappen gezet in de formulering van kerncompetenties voor medewerkers van het WODC.

Benutting van WODC-publicaties

In het afgelopen jaar hebben enkele WODC-onderzoeken belangrijke invloed uitgeoefend op het departementale beleid. Het onderzoek naar de effecten van de kampementen voor jeugdige gedetineerden is in belangrijke mate bepalend geweest voor het standpunt van de minister om het experiment te staken. Uit het onderzoek

kwam naar voren dat de effecten van deze bijzondere interventie niet gunstiger zijn dan de effecten van meer traditionele gevangenisregimes.

Ook de evaluatie van het experiment inzake elektronische detentie heeft grote betekenis gehad voor het beleid. De in het onderzoek geconstateerde positieve resultaten van het experiment vormden de grondslag voor de beslissing van de minister om elektronisch huisarrest op landelijke schaal in te voeren.

Het is van belang te memoreren dat naast het (doen) verrichten van empirisch of juridisch onderzoek ook op andere manieren een bijdrage aan het justitiële beleid geleverd kan worden. In de eerste plaats kan gewezen worden op de strategische betekenis van de themanummers van het tijdschrift *Justitiële verkenningen* (JV). Enkele themanummers, zoals 'Over notarissen', 'Integratie', 'Politie en justitie in België', hebben een bijdrage geleverd aan actuele debatten over deze onderwerpen, binnen en buiten Justitie. Aan twee themanummers werd een besloten studiemiddag gekoppeld, hetgeen een uitstekende mogelijkheid is om 'wetenschap' en 'beleid' met elkaar te laten discussiëren. In de tweede plaats kan worden gewezen op het door het WODC uitgegeven tijdschrift *European Journal on Criminal Policy and Research*. In dit kwartaaltijdschrift is onder meer een themanummer verschenen over 'Crime prevention by early intervention'. In dit nummer zijn de bijdragen opgenomen van de plenaire lezingen die op een door het WODC te Noordwijkerhout georganiseerd congres zijn gehouden.

Ten slotte kan worden gewezen op de statistische informatievoorziening door de afdeling SIBa. In het verslagjaar is veel publiciteit geweest rond de vraag naar de dalende criminaliteitscijfers, het toegenomen geweld onder jeugdigen en de dalende oplossingspercentages. De afdeling SIBa heeft de betrokken beleidsdirecties en het Openbaar Ministerie (OM) geregeld voorzien van cijfermatige gegevens over deze onderwerpen.

Financiën

Tabel 1 geeft weer hoe het kader en de realisatie voor 1997 zijn opgebouwd. Het *kader* is gebaseerd op de bedragen die zijn vastgesteld in de Managementafspraken 1997, verhoogd met de bijstellingen.

De *ontvangsten* kwamen voornamelijk van andere ministeries.

Op de post onderzoekskosten milieuprojecten is, evenals in voorgaande jaren, een aanzienlijke *onderuitputting* te zien. Het WODC is wat betreft het milieu-onderzoek afhankelijk van opdrachten van de stuurgroep Handhaving Milieuwetgeving (HAMIL). In tegenstelling tot voorgaande jaren is voor 1997 een programmering voor het milieu-onderzoek opgesteld. In 1997 is een aantal projecten op dit terrein gestart, die in 1998 tot resultaten zullen leiden.

De onderuitputting bij externe projecten (f 1.600.000) heeft de volgende oorzaak. Er is minder geproduceerd dan de vraag (van de departementsleiding) was; er is echter wel voldaan aan de *aantallen* in de jaarplanverplichtingen omdat er meer kleine

Tabel 1: Financiën WODC (artikel 01.09 Justitiebegroting)*

besteding	kader	realisatie			
		uit- gaven	ont- vangsten	over- schrijding	onder- uitputting
personeel/materieel	8.213	7.804	0	0	231
onderzoekskosten	0	0	0	0	0
milieuprojecten	500	30	0	0	470
externe projecten	9.600	8.000	1.011	0	1.600
interne projecten	1.015	1.203	182	188	0
totaal	19.328	17.037	1.193	188	2.301

* Alle bedragen x f 1000

projecten gedraaid zijn. Het knelpunt zit al enige jaren in de begeleidingscapaciteit, in 1997 des te sterker door de nasleep van de reorganisatie (en daardoor verplicht niet opvullen van enige vacatures), waardoor er minder omvangrijke projecten zijn aanbesteed.

Personeel

Binnen het WODC wordt het project 'Prestaties en Competenties' uitgevoerd, gericht op herformulering van functie-omschrijvingen in termen van toetsbaar gedrag. Dit project is één van de *pilots* op dit gebied binnen Justitie. Het sluit nauw aan bij het kwaliteitsbeleid van de directie. Het resultaat zal naar verwachting in de eerste helft van 1998 geïmplementeerd worden.

Onderdeelscommissie WODC

Vorig jaar stelde de ondernemingsraad Algemene Leiding voor het WODC een onderdeelscommissie (OC) in. Deze OC, vallend onder het regime van de Wet op de Ondernemingsraden, volgde de (informele) onderdeelscommissie op die ingesteld was door de toenmalige dienstcommissie. De OC heeft ten aanzien van de aangelegenheden betreffende het WODC dezelfde bevoegdheden als de ondernemingsraad. Na verkiezingen in juni werd de OC bemand door: W.A.C. van Tilburg (voorzitter), N.M. Mertens (secretaris), G. Paulides (plaatsvervangend voorzitter en secretaris), C. Cozijn en M.H. Moene. M. Grapendaal woont de vergaderingen bij als afgevaardigde van de ondernemingsraad. De OC vergadert elke vier weken en overlegt met de bestuurder (H.G. van de Bunt) elke twee weken wisselend formeel en informeel (geen agenda en geen notulen). Na enige aanloopproblemen functioneert de OC nu als een belangrijk communicatiekanaal tussen medewerkers en leiding.

De voornaamste onderwerpen in de besprekingen en het overleg met de bestuurder waren:

- het besturings- en beheersingsconcept voor de werkzaamheden die in projectvorm worden uitgevoerd;
- de reorganisatie van het secretariaat;
- de overlegstructuren binnen het WODC;
- ontwikkelen van een visie op het sociaal beleid;
- de gewijzigde interne organisatie bij SIBa.

Over de invoering van het besturings- en beheersingsconcept en over het laten uitvoeren van een onderzoek door K+V om te komen tot een reorganisatievoorstel voor het secretariaat, heeft de OC positief geadviseerd.

Personeelsmutaties

De volgende personeelsmutaties vonden plaats.

Afdeling Onderzoek

Mw. dr. M.M.J. Aalberts nam in 1996 afscheid als hoofd van de afdeling; zij werd in september 1997 opgevolgd door drs. S.E. de Bie. Per 1 september trad ook mw. dr. C.C.J.H. Bijleveld in dienst als programmacoördinator. Mr. dr. M.E. Verburg (historisch onderzoeker) werd van de directie Voorlichting verplaatst naar het WODC. Mw. dr. C. van der Werff ging met de VUT. Drs. U. Aron stapte over naar de Immigratie- en Naturalisatiedienst.

EWB

Drs. J.W.C. Dekker en dr. P. Albers zijn als projectbegeleider in dienst getreden. Begin van het jaar vertrok mw. drs. A. Slotboom naar het parket-generaal. Het hoofd EWB, dr. R.A. Visser werd benoemd tot plaatsvervangend directeur van het WODC.

SIBa

Drs. M.M. Schreuders is in dienst getreden als senior medewerker. Bij wijze van interim-functie vervulling werd voor een jaar vanuit het CBS mw. L. Dhonré toegevoegd. De secretaresse, mw. R. van Zuidam, vertrok naar het parket-generaal.

Relaties met andere sectoren, middelenverdeling over sectoren

Tabel 2 geeft de percentages weer van de per sector geïnvesteerde middelen (kennisproductie, beleidsadviezen en bijeenbrengen van kennis).

Beleidsprioriteiten, middelenverdeling over onderzoeksterreinen

Tabel 3 geeft de percentages weer van de per onderzoeksterrein geïnvesteerde middelen (kennisproductie, beleidsadviezen en bijeenbrengen van kennis).

Tabel 2: Per sector geïnvesteerde middelen, in %

sector	1997
wetgeving	25
politie en criminaliteitsbestrijding	15
rechtspleging	10
rechtsbijstand en juridische beroepen	5
justitiële inrichtingen	8
preventie, jeugdbescherming en reclassering	10
vreemdelingen	2
overige	25
totaal	100

Tabel 3: Per onderzoeksterrein geïnvesteerde middelen, in %

onderzoeksterrein	1997
wetsevaluatie	36
organisatie van Justitie	8
maatschappelijke ontwikkelingen	33
verkenning van nieuwe wegen	23
totaal	100

Raad van Advies

Taken van de Raad van Advies

In het Protocol verzelfstandiging Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van 9 december 1993 is voorzien in een Raad van Advies (RvA). Deze is per 2 mei 1995 ingesteld. De taak van de RvA is gelegen in de kwaliteitsbewaking van zowel het onderzoek als de documentatie. De raad toetst of het onderzoek en de documentatie als geheel van voldoende niveau is, tegemoetkomt aan redelijke verwachtingen, evenwichtig is samengesteld en de wetenschappelijke toets kan doorstaan. De raad komt twee keer per jaar bijeen en rapporteert een keer per jaar aan de bestuursraad van het ministerie van Justitie.

Verslag van de activiteiten

De RvA is in 1997 twee keer bijeengekomen, op 9 juni en op 20 oktober. In de eerste vergadering is onder meer aandacht besteed aan de positie van SIBa binnen het departement. Dit in verband met plannen van het Openbaar Ministerie om zelf een soortgelijke afdeling op te zetten. Er is gesproken over een nieuwe uitgever voor het European Journal on Criminal Policy and Research. Ook is de onderzoeks-programmering voor de tweede helft van 1997 besproken. Hier kwam aan de orde

dat er binnen het ministerie van Justitie andere afdelingen zijn die buiten het WODC om eigen onderzoeksactiviteiten (laten) uitvoeren. De RVA vond dit een onwenselijke situatie en heeft daar in een brief aan de bestuursraad aandacht voor gevraagd. De evaluatie van het Nederlands Studie Centrum voor Rechtshandhaving (NSCR) is eveneens onderwerp van gesprek geweest.

In de tweede vergadering is er vooral aandacht besteed aan de activiteiten in het kader van de Nederlandse Kwaliteitsprijs. De verbeterpunten op het gebied van communicatie, sturing en klantgerichtheid kwamen daarbij aan de orde. De Raad van Advies complimenteert het WODC met het initiatief om mee te doen aan de Nederlandse Kwaliteitsprijs. De raad is positief in haar advies aan de bestuursraad over de producten van het WODC.

Voorzitter

prof. mr. M.S. Groenhuijsen (Katholieke Universiteit Brabant)

Leden

dr. C.J.P.M. de Bont (manager Human Behaviour Research, Philips Design)

mr. S.J.A.M. van Gend (hoofdofficier van justitie, arrondissement Arnhem)

drs. F.S.H. van der Gun (directeur Nederlandse Politie Academie)

prof. dr. M. Killias (Universiteit van Lausanne)

mw. L.B.M. van Maaren-van Balen (burgemeester Weert)

mr. J. Mendlik (president arrondissementsrechtbank Rotterdam)

prof. dr. mr. J. de Savornin Lohman (Universiteit van Amsterdam)

prof. dr. L. Walgrave (Katholiek Universiteit Leuven)

dhr. V. Deconinck (journalist)

Bijzondere gebeurtenissen in 1997

De promotie-onderzoeksopzet van mw. drs. L. Boendermaker, onderzoeker bij het WODC, werd bekroond met de Albert Mulder-prijs van het NSCR te Leiden. Deze prijs is uitgekeerd in de vorm van een stipendium waarvoor zij een half jaar bij het NSCR aan haar promotie op het terrein van behandelinrichtingen voor jeugdigen kan werken.

Van 18 t/m 20 juni organiseerde het WODC de *XIIth International Workshop on Juvenile Criminology* met een, overigens niet alleen voor ons land, zeer actueel thema: *Early detection, prevention, and intervention*. Prominente onderzoekers uit binnen- en buitenland, waaronder David Farrington, David Hawkins en Marc LeBlanc, bespraken uitvoerig de mogelijkheden en onmogelijkheden van vroegtijdige onderkenning en interventie. Over de mogelijkheden van vroegtijdige onderkenning bestonden na afloop van de conferentie nog de nodige verschillen van inzicht. De presentaties over opzet en resultaten van preventiestrategieën op buurt- en wijk-niveau volgens bijvoorbeeld het Amerikaanse model *Communities that Care* werden

positief ontvangen en hebben bijgedragen aan een kentering in de opvattingen over dergelijke aanpakken, zo is onze indruk.

Belangwekkende onderzoeken

Ten behoeve van het door de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie gestarte project Criminaliteit en Integratie van Etnische Minderheden (CRIEM) heeft het WODC de nodige activiteiten verricht. De afdeling SiBa droeg veel cijfermateriaal aan over contacten van leden van etnische minderheden met justitie en de wijze waarop die contacten worden afgedaan. Voorts verscheen het rapport *Criminaliteit en etnische minderheden; een criminologische analyse*. Hier is op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken de betrokkenheid van (vooral) jongeren uit etnische minderheden bij commune criminaliteit nog eens op een rij gezet; tevens is een analyse gegeven van de achtergronden van deze (sterke) betrokkenheid en worden er suggesties gedaan voor een mogelijke aanpak. Alhoewel de gegevens over de betrokkenheid bij criminaliteit als zodanig niet nieuw waren, heeft het rapport veel stof doen opwaaien; vermoedelijk omdat het nog eens op een rij zetten van al die onderzoeksuitkomsten een zeer verontrustend beeld oproep.

In 1997 verschenen ook twee evaluaties: *De Jeugdwerkinrichting binnenstebuiten gekeerd; onderzoek naar de resultaten van de Jeugdwerkinrichting en het project Binnenste Buiten* en *Elektronisch toezicht in Nederland; uitkomsten van het experiment*. Beide evaluaties passen in een al lange WODC-traditie van evaluaties van nieuwe, experimentele strafrechtelijke interventies. In beide onderzoeken is veel aandacht besteed aan de positiebepaling van de experimentele interventies in het sanctie-arsenaal. In het onderzoek naar elektronisch toezicht is uitvoerig gesproken met onder toezicht gestelden en hun huisgenoten. Het bijzondere van beide evaluaties zat hem niet zozeer in de aanpak; die week nauwelijks af van eerdere evaluaties. Wat de onderzoeken vermeldenswaard maakt, is dat de uitkomsten zo snel en zo direct betekenis hebben gehad voor beleidsbeslissingen. De uitkomsten van het onderzoek naar de Jeugdwerkinrichting hebben een belangrijke rol gespeeld in de beslissing niet verder door te gaan met dit project. De positieve uitkomsten van elektronisch toezicht daarentegen hebben ertoe bijgedragen dat het experiment nu naar het gehele land wordt uitgebreid.

Deze ervaringen maken eens te meer duidelijk welke verantwoordelijkheid beleidsgericht onderzoek met zich meebrengt. Aan sommige onderzoeksonderwerpen zijn grote beleidsmatige en politieke belang verbonden. Daar gaat een zekere druk van uit: er moet snel gewerkt worden en niet van alle aspecten van de interventie en van het onderzoek wordt het belang onderkend, waar dat vanuit wetenschappelijk oogpunt wel het geval kan zijn. Het blijft derhalve een voortdurend zoeken naar een zorgvuldige aanpak die voor het beleid acceptabel is, maar waarvoor de wetenschappelijke principes niet overboord hoeven te worden gezet.

Op initiatief van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft de Rijksuniversiteit Leiden vanaf 1993 gewerkt aan een onderzoek naar de criteria op basis waarvan

rechters straf toemeten. Men zag als voornaamste oorzaak voor de verschillen in straftoemeting het ontbreken van een adequate informatie-infrastructuur met behulp waarvan gemeenschappelijke straftoemeteringskennis tot ontwikkeling kan komen.

Het belang van het onderzoek is tweeledig. Ten eerste heeft het onderzoek geleid tot meer inzicht in de straftoemeteringscriteria; tot meer kennis over straftoemeting. Ten tweede heeft het een prototype voor een informatiesysteem voor straftoemeting opgeleverd dat in potentie kan bijdragen aan het inrichten van een adequate informatie-infrastructuur. Het prototype laat zien dat het mogelijk is informatie te krijgen over welke straffen in vergelijkbare gevallen zijn opgelegd, en over de criteria op basis waarvan deze zijn opgelegd.

De studie 'Informeel informatie-uitwisseling' van het Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen is voortgekomen uit een overleg tussen Justitie, OM en Registratiekamer waarin besloten werd informeel informatie-uitwisseling tegen te gaan en te komen tot een meer systematische aanpak. Eerder vroeg de parlementaire enquêtecommissie Opsporingsmethoden al aandacht voor dit verschijnsel.

Het belang van het onderzoek is de wetenschappelijke onderbouwing van de praktijk van de informeel informatie-uitwisseling, en de verschillende oorzaken die daaraan ten grondslag liggen. Dubbele loyaliteit en concurrerende belangen spelen een grote rol. De onderzoekers maken zichtbaar waar de problemen en risico's schuilen. Tevens doen zij concrete aanbevelingen. De aanbevelingen betreffen de behoefte aan politie-informatie bij derden (externe druk), de toegang tot politie-informatie, het bieden van 'tegenwicht' tegen uitwisseling en -verstrekking (interne tegendruk) en de uitzonderingen en ontsnappingsmogelijkheden waarvoor in concrete gevallen informatie-uitwisseling dient te worden toegestaan (de zogenaamde ventiel-functie).

Een belangrijke inspanning werd geleverd ten behoeve van de door het kabinet ingestelde Commissie Bestuursrechtelijke en Privaatrechtelijke Handhaving (Commissie-Michiels).

Er werden tien onderzoeken uitbesteed waarmee in korte tijd inzicht is verworven in de opzet en werking van het handhavingssysteem op tien uiteenlopende wettelijke gebieden, variërend van de Arbo-wet tot handhaving in de horeca.

Een verkorte versie van de onderzoeksverslagen is samen met het rapport van de commissie verschenen in de bundel *Handhaven op niveau*.

De afdeling Onderzoek

In de afdeling Onderzoek concentreerden de onderzoekswerkzaamheden zich op de velden politie, zittende en staande magistratuur en rechtshulp. Daarnaast werd intensief gewerkt aan de 'strafrechtmonitor', de 'recidivemonitor' en de ontwikkeling van 'ernstscores'. Belangrijke publicaties waren:

- De Jeugdwerkinrichting binnenstebuiten gekeerd; onderzoek naar de resultaten van de Jeugdwerkinrichting en het project Binnenste Buiten (Onderzoek en beleid, nr. 161);
- Duur en volume; ontwikkeling van de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf tussen 1985 en 1995, feiten en verklaringen (Onderzoek en beleid, nr. 163);
- Elektronisch toezicht in Nederland; uitkomsten van het experiment (Onderzoek en beleid, nr. 164);
- Kiezen voor een kans; evaluatie van harde-kernprojecten (Onderzoek en beleid, nr. 166).

De zwaartepunten van het intern uit te voeren WODC-onderzoek in de verslagperiode waren: de herziening van de rechterlijke organisatie, jeugdcriminaliteit en georganiseerde vormen van criminaliteit.

De wetenschappelijke kwaliteit werd bewaakt door methodologische toetsing vooraf, opname van externe deskundigen in begeleidingscommissies en door interne leescommissies. De begeleidingscommissies spelen ook een belangrijke rol in het bewaken van de beleidsrelevantie, tijdigheid en toegankelijkheid van het onderzoek; intern dragen de projectstructuur en het bijbehorende planning-en-controlesysteem daartoe bij. De programmacoördinatoren waren verantwoordelijk voor de voortgang en kwaliteit. In 1997 werd besloten om vanaf 1 januari 1998 de operationele verantwoordelijkheid voor de onderzoeken bij de projectleiders te leggen. Het hoofd van de afdeling Onderzoek en de 'programmaverantwoordelijken' hebben vanaf die datum (onder meer) als taak om zorg te dragen voor respectievelijk de beheersmatige en inhoudelijke kwaliteitsborging.

Productiegegevens (tabel 4)

Tabel 4: Afgeronde eindproducten (aantal)

	realisatie			
	1994	1995	1996	1997
kennisproductie, onderzoek	17	22	22	10
beleidsadviezen	69	82	82	68
bijeenbrengen van kennis	8	7	8	5
verstrekken beschikbare kennis	137	125	159	125

Kennisproductie, onderzoek

Er verschenen 10 onderzoeksrapporten, waarvan 6 in de reeks 'Onderzoek en beleid' (O&B), 2 rapporten in de 'Kleine reeks' (inmiddels opgeheven), en 2 overige.

In aanmerking dient te worden genomen dat 3 projecten van een zodanige omvang en importantie waren dat zij normaliter een onderzoeksrapport zouden opleveren doch gezien de aard van deze projecten is daar niet voor gekozen. Wet Identificatieplicht en Zware Milieucriminaliteit III worden beschouwd als beleidsadviezen.

De strafrechtmonitor is een continu project dat een groot beslag op mensen en middelen legt en dat niet direct in tastbare producten resulteert, hoewel er voor intern gebruik rapportage heeft plaatsgevonden. Dit project wordt beschouwd als een investering voor de langere termijn.

Voorts zijn er over het project 'Wet op de rechtsbijstand' 2 interimrapportages over deelonderwerpen verschenen, die als zelfstandige rapporten aan de departementsleiding en de Tweede Kamer zijn aangeboden. De feitelijke realisatie zou hierdoor 15 stuks bedragen.

Productie beleidsadviezen

Het betreft hier merendeels adviezen die schriftelijk uitgebracht zijn. Hiervoor geldt dat de aan de adviezen bestede tijd (zoals verantwoord in de tijdschrijfgegevens van het WODC) en inspanning substantieel waren. Gedacht dient hierbij te worden aan variaties tussen een schriftelijk advies gedaan na veelvuldig beraad in een adviescommissie en een advies gedaan na minder of meer gerichte vragen van en overleggen met directies, directoraat-generaals en dergelijke. Verder zijn hierin opgenomen de projecten die zijn afgesloten met een notitie, en de oplegnota's/aanbiedingsnota's.

Het WODC streeft ernaar actief ongevraagd beleidsadviezen te verstrekken en zal deze functie onder de aandacht van beleidsdirecties blijven brengen.

Bijeenbrengen en verspreiden van kennis

Er zijn twee literatuurverkenningen uitgevoerd en er werden 3 symposia georganiseerd. Voorts werden 125 presentaties, lezingen, radio/tv-optredens, gastcolleges enzovoort verzorgd.

Gemiddelde doorlooptijd

De gemiddelde doorlooptijd bedraagt, evenals in 1996, 19 maanden voor de projecten die in de verslagperiode beëindigd zijn.

Afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

De afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB) houdt zich bezig met onderzoek dat door instanties buiten het ministerie van Justitie wordt verricht. Dat kan betrekking hebben op:

- onderzoek dat in opdracht van Justitie wordt uitgevoerd;
- onderzoek dat met subsidie van Justitie wordt uitgevoerd;
- verzoeken om dossierinzage.

Opdrachtonderzoek

Ongeveer tweederde deel van het onderzoekprogramma van het ministerie wordt gerealiseerd door uitbesteding aan derden. Het initiatief tot het onderzoek ligt in dit geval bij het ministerie.

Nadat op de eerder beschreven wijze een startnotitie voor een onderzoek is opgesteld, zorgt de afdeling EWB voor de aanvraag van (drie) offertes, regelt de beoordeling daarvan, bereidt het contract voor en begeleidt het onderzoek. Dit alles in nauw overleg met de beleidsdirectie voor wie de resultaten primair bestemd zijn. In incidentele gevallen (een 'geheide opdrachtnemer') kan van de procedure worden afgeweken.

Subsidieverlening

In tegenstelling tot de situatie bij opdrachtonderzoek ligt het initiatief tot subsidieverlening gewoonlijk bij de onderzoekinstelling. De afdeling EWB draagt zorg voor beoordeling van subsidie-aanvragen op grond van beleidsrelevantie, kwaliteit (onder andere wetenschappelijk niveau, haalbaarheid), alsmede op grond van het gevraagde budget en de daarvoor beschikbare ruimte op de Justitiebegroting. Net als bij opdrachtonderzoek wordt bij subsidie-onderzoek over het algemeen een begeleidingscommissie ingesteld. Een groot deel van het in 1997 toegekende subsidiebedrag werd besteed aan meerjarige programma's (Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving – NSCR, Programmeringscollege Onderzoek Jeugd, programma IT & Recht). In overleg met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) is een evaluatieprocedure ontworpen voor het door Justitie gesubsidieerde NSCR. De daartoe ingestelde internationale evaluatiecommissie heeft november 1997 gerapporteerd aan het NSCR. Deze instelling zal het rapport, voorzien van het commentaar, begin 1998 aan de financiers aanbieden.

In de loop van 1997 is overleg gevoerd met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en met de NWO om te komen tot deelname van Justitie in de

stimuleringsprogramma's 'Sociale Cohesie' en 'Recht en Samenleving'. Realisatie hiervan wordt in 1998/1999 verwacht.

Dossierinzage

Voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek kunnen gegevens noodzakelijk zijn die in de eerste plaats verzameld zijn voor doeleinden als bijvoorbeeld de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Men kan daarbij denken aan de inzage van politieregisters of in strafdossiers bij het Openbaar Ministerie; of men wil bijvoorbeeld gevangenen interviewen. Ter bewaking hiervan is een centrale aanmelding vastgesteld van verzoeken om medewerking aan wetenschappelijk onderzoek. De aanvragen dienen te worden gericht aan de afdeling EWB. Deze beziet – in verband met de belasting voor de instantie die de gegevens levert – of een andere onderzoeksinstelling recentelijk dezelfde gegevens heeft geraadpleegd en beoordeelt of het inderdaad wetenschappelijk onderzoek betreft en of de betreffende gegevens nodig zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. EWB zendt het verzoek – voorzien van een advies – door aan de beleidsdirectie of de uitvoerende dienst waar de dossiers berusten. Deze laatste beslist uiteindelijk over de toestemming.

Productiegegevens

De productie van de afdeling voor 1997 ziet er als volgt uit.

- 43 onderzoeken afgerond;
- 44 onderzoeken gestart;
- per 31 december 1997 waren er 31 onderzoeken lopend;
- 49 verzoeken om dossierinzage;
- 21 projecten elders in het ministerie of daar buiten, waarbij de afdeling advies heeft gegeven.

Kosten en doorlooptijd

In 1997 was een bedrag van 9,6 miljoen gulden beschikbaar voor extern onderzoek op de justitiebegroting. Hiervan werd 2,1 miljoen besteed aan subsidies. De kosten van externe onderzoeken variëren tussen f 5.000 en f 650.000. In toenemende mate worden onderzoeken gezamenlijk met anderen uitbesteed (met name de ministeries van Binnenlandse Zaken en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport). Rekening houdend met de bijdragen die uit deze samenwerking voortvloeien, komen de kosten voor het extern uitbesteede onderzoek neer op f 125.000 per onderzoek. De gemiddelde doorlooptijd van een onderzoek is 14 maanden.

Afdeling Statistische Informatie-voorziening en Beleidsanalyse

De afdeling Statistische Informatievoorzieningen en Beleidsanalyse (SIBa) heeft tot taak om op eigen initiatief en gevraagd beleidsinformatie te leveren aan een brede en divers samengestelde klantengroep: bestuursdepartement, uitvoerende diensten, politie, het parket-generaal, andere ministeries, de media, wetenschappelijke instellingen enzovoort. Het gaat daarbij niet alleen om cijfers over de actuele stand van zaken binnen de verschillende justitiesectoren, maar ook om achtergrondgegevens waarmee een ontwikkeling in de juiste context kan worden beoordeeld. Als voorbeelden kunnen genoemd worden de omvang van de geweldscriminaliteit en de daling van ophelderingspercentages. Een nieuw aandachtsveld binnen SIBa is structureel modelmatig onderzoek ten behoeve van ramingen, scenario's en simulaties van het beroep op en de taken van Justitie-voorzieningen. Als aanzet hiertoe zijn belangrijke bijdragen geleverd aan de Werkgroep Prognose Santicapaciteit. Tevens heeft het Sociaal en Cultureel Planbureau op verzoek van de werkgroep een model ontwikkeld dat inzicht geeft in factoren die een rol spelen bij de capaciteitsbehoefte van het gevangeniswezen. Door de werkgroep is het voorstel gedaan dat het WODC jaarlijks, voor de begrotingsvoorbereiding, actuele ramingen zal opstellen.

Verder wordt, in samenwerking met het CBS, een publicatie 'Criminaliteit en rechtshandhaving' voorbereid. Deze jaarlijkse publicatie bevat kwantitatieve informatie en beleidsmatige analyses over de criminaliteit in Nederland.

Voor het beantwoorden van informatievragen is samen met de afdeling DIV een WODC-informatiedesk ingericht. Bij deze informatiedesk kan men in principe terecht met vragen over justitiële onderwerpen, en tevens met alle vragen die betrekking hebben op het WODC als organisatie en met vragen over de producten en diensten van het WODC. De informatiedesk is speciaal gericht op het snel en efficiënt leveren van statistische en documentaire informatie en op het direct doorverwijzen van vragen naar de juiste persoon binnen de diverse afdelingen van het WODC.

Vanaf augustus 1997 heeft SIBa het systeem Rapsody Departement, dat gegevens bevat over vervolging en berechting, niet meer gebruikt. Dit systeem vertoonde zowel problemen van kwalitatieve aard als ook beheerstechnische problemen. Hierdoor vond de afdeling SIBa het niet meer verantwoord dit systeem te gebruiken. Dit had tot gevolg dat informatievragen op dit terrein in het laatste gedeelte van 1997 niet meer beantwoord konden worden. In de eerste maanden van 1998 zullen alternatieve gegevensbronnen gebruikt worden.

In het algemeen bestaan de activiteiten van de afdeling SIBa uit:

- het verrichten van wetenschappelijke analyses op statistisch materiaal aangevuld met kwalitatieve onderzoeksgegevens en het rapporteren daarover;
- het verzamelen en (doen) vastleggen van (statistische) informatie, alsmede het in kaart brengen van de informatiebehoeften, beschikbare informatiebronnen en informatiesystemen;
- het verrichten van prognoses en evaluaties;
- het beantwoorden van informatievragen (afkomstig van klanten binnen en buiten het departement, zoals de pers en de wetenschap);
- het geven van adviezen en het opzetten van en participeren in (externe) projecten;
- het (doen) verzamelen van kennis en inzicht uit de voor Justitie relevante disciplines, onder andere door het bijhouden van ontwikkelingen in media, politiek en de wetenschap;
- het bijdragen aan de instandhouding van de infrastructuur van gegevens, analysemethoden en bijbehorende programmatuur en apparatuur.

Zie ook bijlage 3.

Productiegegevens

In het jaar 1997 heeft SIBa 375 informatievragen beantwoord. Het gaat om vragen die voor het overgrote deel binnen een dag beantwoord werden, veelal op het terrein van de rechtshandhaving: voornamelijk politie, Openbaar Ministerie en de strafrechtspraak. Indien een vraag ook door het Centraal Bureau voor de Statistiek beantwoord kon worden, werden de vragenstellers van buiten het departement naar deze instantie doorverwezen.

Naast de simpele verzoeken om informatie, kwamen bij SIBa ook een enige vragen binnen die of ingewikkelder waren of in samenwerking met andere afdelingen beantwoord moesten worden. Ook werd SIBa gevraagd een bijdrage te leveren aan werkgroepen, reguliere overleggen en onderzoeken.

Afdeling Documentaire Informatie-voorziening

De taken van de afdeling Documentaire Informatievoorziening (DIV) zijn het ontsluiten van literatuur en onderzoekinformatie, het beheer van de databases, en het snel leveren van producten (literatuuruitdraaien en overzichten van informatie over lopend en afgesloten justitieel onderzoek). Ook zijn er werkzaamheden die per definitie een 'planning-en-controlekarakter' hebben (de publicatie van de WODC-tijdschriften).

Er wordt voortdurend gestreefd naar verbetering van de effectiviteit (aansluiten op de vraag) en de efficiëntie (tijdwinst bij de ontsluiting). Hierbij geldt dat er – waar mogelijk – een nauwere relatie is gelegd met de WODC-onderzoeksprojecten. Bij het documenteren van tijdschriften wordt samengewerkt met de hoofdafdeling Bibliotheek en Documentatie (Bidoc). Daarnaast wordt er veel gedaan aan de verbetering van de serviceverlening; zo worden intern de leesvervangende samenvattingen van de rapporten via de elektronische post verzonden naar belangstellenden. Sinds 1996 wordt de website van het WODC op Intranet en Internet beheerd door de afdeling DIV.

In de volgende paragrafen wordt een overzicht gegeven van de activiteiten van DIV over 1997. Daarbij gelden voor de documentatie onverkort drie prioriteiten: de systematische ontwikkeling van bestand en collectie rond het criminaliteitsvraagstuk (in tegenstelling tot ad hoc informatieverzameling), exploratie van nieuwe media (in het bijzonder Intranet en Internet), optimalisering van de dienstverlening (verbetering interne benutting en kanalisering van de externe bevraging).

Voor de tijdschriften *Justitiële verkenningen* en het *European Journal on Criminal Policy and Research*, geldt dat zij een verkennende functie hebben op voor Justitie belangrijke terreinen of onderwerpen. Via de WODC-tijdschriften wordt kennis gegenereerd die – op enige afstand – relevant is voor het Justitiebeleid. Beide tijdschriften hebben een themaformule waarbij auteurs worden uitgenodigd hun informatie, onderzoeksresultaten en inzichten bij elkaar te brengen.

Documentatie

Uitgangspunten

In de afgelopen jaren heeft de afdeling DIV een aantal uitgangspunten ontwikkeld, die onverkort geldig zijn.

- 1 Informatievoorziening heeft, naast onderzoek, een *zelfstandige functie* voor het departement, het veld en derden. Belangrijke trefwoorden van informatievoorziening zijn: snelheid, attendering en selectie van bestaande informatie.

- 2 De afdeling DIV onderhoudt een *systematische database* die bestaat uit sociaal-wetenschappelijke en openbare beleidsmatige (internationale) literatuur rond het criminaliteitsvraagstuk (ontsloten met behulp van de thesaurus). Daarin onderscheidt de afdeling zich van Bidoc (ook systematisch maar met nadruk op juridische literatuur en wetgeving) en van informatiespecialisten op beleidsafdelingen die over het algemeen ad hoc informatie verzamelen.
- 3 Er worden *drie doelgroepen* onderscheiden: primair (onderzoekers, beleid), secundair (politiek, veld en belangrijke relaties) en tertiair (universiteiten, media, onderzoeksbureaus en dergelijke).
- 4 DIV levert een *scala van informatieproducten*: van een eenvoudige literatuuruitdraai tot het *European Journal on Criminal Policy and Research*. Wat betreft de documentatie zijn te onderscheiden: de literatuuruitdraai, de on line publiekscatalogus (OPC), de gecontroleerde uitdraai (aangevuld met informatie uit andere bestanden), de Selective Dissemination of Information (SDI), informatie over aanwinsten (mailrubriek 'opmerkelijk', voorheen aanwinstenlijst), uitleningen, kopieën en literatuurverkenningen. Deze producten worden afhankelijk van de doelgroep geleverd.
- 5 Afstemming op en samenwerking met *andere informatiebronnen* is noodzakelijk, meer in het bijzonder vanwege de elektronische beschikbaarheid daarvan (Justnet, cd-rom, Justweb, Internet, on line verbindingen enz.).
- 6 Bij DIV berust met ingang van begin 1997 ook het beheer van de databank PGUJ (Permanente Gegevensuitwisseling Justitie-onderzoek). Deze databank dient als hulpmiddel om meer zicht te hebben op onderzoek dat door of in opdracht van Justitie wordt uitgevoerd. De database levert informatie voor de door de Directie Financieel-Economische Zaken (DFEZ) gemaakte evaluatiebijlage bij de begroting en het jaarlijkse overzicht van openbare evaluatie-onderzoeken ten behoeve van de Algemene Rekenkamer.
- 7 Er wordt samen met de hoofdafdeling Informatie en Infrastructuur (I&I) gewerkt aan het beschikbaar stellen van de database op Justweb, zodat iedere Justitiemedewerker op elk gewenst moment informatie uit de database kan halen (en aan kan leveren). Daartoe wordt nu ook gewerkt aan het (retrospectief) toekennen van trefwoorden, zodat de database voor gebruikers eenvoudig te bevragen zal zijn.

Productiegegevens

Het totale geautomatiseerde WODC-literatuurbestand (met ingang van 1987) omvat ruim 46.756 documenten (zie tabel 5 voor de gegevens vanaf 1993). Het merendeel daarvan is Engels- of Nederlandstalig (totaal ruim 41.419). Het aantal tijdschrift-abonnementen bedroeg 158 in 1997.

De samenwerking met Bidoc verliep ook in 1997 voorspoedig. In totaal zijn 2.031 artikelen gezamenlijk ingevoerd, wat het totale aantal (vanaf 1992) op 6.100 brengt.

Tabel 5: Aantallen ingevoerde documenten, 1993 tot en met 1997

ingevoerde documenten	1993	1994	1995	1996	1997
artikelen	2.867	3.222	2.653	2.847	2.684
boeken/rapport	976	1.336	844	982	1.067
inverwijzingen	730	1.088	490	382	491
overig	326	323	263	219	231
totaal	4.899	5.969	4.250	4.430	4.473

Tabel 6: Aanvraag van literatuurlijsten naar gebruikersgroep, 1993 tot en met 1997

aanvraag	1993	1994	1995	1996	1997
intern	152	141	125	131	123
veld	91	160	160	181	263
extern	561	695	695	642	379
Nederland	447	592	592	521	257
buitenland	114	103	103	121	122
totaal	804	937	969	954	785

Zowel het aantal interne (Justitie en veld) als het aantal externe (studenten, media) aanvragen voor eenmalige literatuurlijsten zijn in de afgelopen jaren behoorlijk gestegen (zie tabel 6). Deze stijging heeft zich gestabiliseerd in 1996 en liep in 1997 terug waar het externe aanvragen betrof. Deze teruggang is wellicht het gevolg van het feit dat externe klanten van de documentaire informatievoorziening sinds begin 1997 wordt gevraagd een bescheiden bedrag te betalen voor de geleverde diensten. Het aantal intern verspreide literatuurlijsten, dat sinds 1996 weer enige stijging liet zien, is in 1997 vrijwel stabiel gebleven. Het aantal aanvragen uit het buitenland bleef eveneens stabiel. Een belangrijk deel van deze aanvragen was afkomstig uit België.

Het aantal SDI's nam ten opzichte van 1996 (211) verder toe tot 223 in 1997. Hiervan waren er 116 bestemd voor gebruikers binnen justitie, 95 voor veldorganisaties en 43 voor WODC-medewerk(st)ers. Het aantal ingevoerde beschrijvingen in de PGUJ-database bedroeg 516 in 1997. Het gaat daarbij om beschrijvingen van voorgenomen onderzoek (60), lopend onderzoek (135) en afgerond onderzoek (311). Behalve de twee overzichten voor de begrotingsbijdrage en de Algemene Rekenkamer zijn er 10 overzichten gemaakt ten behoeve van Justitie-medewerkers. Aan 205 beschrijvingen zijn inmiddels trefwoorden toegekend.

Gegevensadministratie

In 1995 werd een start gemaakt met de registratie van het aantal externe bezoekers (collega's uit het veld, studenten, medewerkers van andere instellingen en particulieren) aan de afdeling. Ook het aantal gemaakte kopieën werd vanaf september

1995 bijgehouden. In 1997 bedroeg het aantal externe bezoekers 410. Het aantal gemaakte kopieën bedroeg 17.333, waarvan er 13.967 voor interne en externe bezoekers bestemd waren en 3366 voor intern (WODC) gebruik.

In 1997 werd begonnen met het elektronisch bijhouden van de uitleencijfers. Het aantal leners bedroeg 738, waarvan 148 intern, 162 veld en 428 extern. Het aantal uitleningen bedroeg 1.750, waarvan 712 intern, 298 veld en 740 extern.

Ontwikkelingen ten aanzien van het aanbod van informatie

Bronnengids

Op basis van een beperkte inventarisatie in 1992 wordt gewerkt aan een bibliografische bronnengids op het terrein van het criminaliteitsvraagstuk. Het betreft hier een naslagwerk met een overzicht van vak-encyclopedieën, belangrijkste handboeken, adresgidsen, bibliotheek- en documentatiediensten, bibliografieën, abstract-tijdschriften, databestanden (gedrukt, on line of op cd-rom), bronnen voor lopend onderzoek, *bulletin board* en Internetlijsten. Hoewel het in eerste instantie de bedoeling was deze gids in 1995 uit te brengen, werd besloten hiermee te wachten tot er gebruik kan worden gemaakt van nieuwe media als Justweb en Internet. In de loop van 1997 is een eerste elektronische versie van de Bronnengids, via Justweb en Internet aangeboden.

Serviceverlening

Om tot een betere interne en externe dienstverlening te komen, werd eind 1996 een 'informatiedesk' ingericht. In 1997 is de dienstverlening van de informatiedesk verder uitgebreid met statistische informatievoorziening die door de afdeling SIBa wordt verzorgd. In 1997 werden door de afdeling DIV circa 2500 informatievragen via de informatiedesk beantwoord.

Eveneens werd in 1997 verder flinke vooruitgang geboekt in het realiseren van de eigen WODC-bijdrage aan Justweb en Internet. Eind 1996 startten de werkzaamheden rond het Justitie Intranet- en Internetproject, waarbij het WODC een van de pilots binnen Justitie was die een homepage op Justweb en Internet zouden gaan plaatsen. Inmiddels is de WODC-homepage uitgegroeid tot een volwaardige deelnemer binnen Justweb en Internet.

Interne serviceverlening

Voor het bereiken van een optimale interne dienstverlening worden binnen de primaire doelgroep drie subgroepen onderscheiden: sleutelfiguren, geïnteresseerden en WODC'ers. Met sleutelfiguren worden ambtenaren in een leidinggevende of adviserende functie bedoeld, die zich bezighouden met onderwerpen die binnen het collectieprofiel van de documentatie vallen. Geïnteresseerden zijn ambtenaren die geïnteresseerd zijn in onderwerpen die door de documentatie verzameld worden, maar geen sleutelpositie innemen.

WODC'ers worden actiever van informatie voorzien, dat wil zeggen dat hun ook ongevraagd informatie wordt aangeboden over de aandachtsgebieden die voor hen van belang zijn. Deze dienstverlening past binnen de projectmatige opzet van het onderzoek. In 1996 zijn in een *sleutelpersonenactie* hoofden van dienst benaderd met het verzoek aan te geven in hoeverre zij van de attenderingsdiensten van DIV gebruik wensen te maken. Deze actie resulteerde onder meer in een aantal nieuwe SDI-aanvragen. De dienstverlening aan *sleutelpersonen* werd ook in 1997 intensief aangepakt, waarbij het in de bedoeling ligt de sleutelpersonen actief te attenderen op informatie die voor hen interessant kan zijn. Overige belangstellenden worden passief van informatie voorzien, dat wil zeggen dat zij alleen informatie op aanvraag kunnen ontvangen.

Externe dienstverlening

Voor enkele vormen van dienstverlening wordt sinds 1997 aan particulieren een bescheiden financiële bijdrage gevraagd. Dit heeft met name de literatuur aanvragen van studenten enigszins doen afnemen.

De literatuurverkenningen

Evenals in vorige jaren zijn ook in 1997 een aantal literatuurverkenningen afgerond. Literatuurverkenningen voldoen aan drie criteria:

- een nauwkeurig omschreven beperkte vraagstelling vanuit het beleid;
- een korte doorlooptijd; de opdrachtgever moet erop kunnen rekenen binnen zes tot tien weken het product in 'notitievorm' op het bureau te hebben;
- een overzichtelijke samenvatting van de literatuur binnen een beperkt aantal pagina's.

De literatuurverkenning is qua vorm en inhoud een documentatieproduct, dat evenwel ook door onderzoekers kan worden gemaakt (bijvoorbeeld ter voorbereiding van een onderzoeksproject of anderszins). In 1997 werd een literatuurverkenning over 'financieel rechercheren in Nederland' door de afdeling DIV gepubliceerd. Aan het einde van het jaar werd deze gevolgd door een uitgebreide geannoteerde literatuurlijst waarbij het onderwerp meer in de internationale context werd geplaatst. Verder werd voor Justitie Emancipatie Stimulering (JES) een literatuuronderzoek over kinderopvang in Nederland en verschillende Europese landen vervaardigd.

Justitiële verkenningen

Oplage en verkoop

De oplage van JV bedraagt gemiddeld 3.500 exemplaren. Van dit aantal gaan er 100 naar het WODC. Er waren in 1997 ongeveer 470 betalende abonnees. Er werden door Libresso circa 2.300 exemplaren gratis verzonden. In geval van congressen, studiedagen en voorlichtingspakketten worden extra grote aantallen verkocht. De abonnementsprijs bedraagt f 110 per jaar, studenten krijgen 20% korting. De prijs van een

los nummer bedraagt f17 exclusief verzendkosten. JV wordt in 13 academische boekhandels in Nederland aangeboden.

Auteurs

In 1997 werden 65 artikelen voor JV geschreven. Dat wil zeggen 8,1 per themanummer. Daarvan waren er 2 afkomstig van het WODC, 6 van Justitie, 32 van universiteiten, 9 uit het justitiële veld, 8 van overige beleidsinstanties en 8 Belgische bijdragen. Het aandeel van de universitaire medewerkers onder de auteurs is verder gestegen tot 50%. De rubriek Journaal bevatte 6 bijdragen, verdeeld over justitie (2), justitieel veld (3) en overig beleid (1). De rubriek bevat reacties en commentaren op eerder in JV verschenen artikelen en/of thema's.

Thema's 1997

In 1997 verschenen 8 themanummers onder de titels: Kunst en criminaliteit, Over notarissen, Film- en videogeweld, Zelfsturing in de strafrechtsketen, Tussen bestuurlijke daad en juridische rede, Integratie, Politie en Justitie in België, Vrouw en recht. Nummer 7 geeft zoals altijd een overzicht van het Nederlandse strafrechtelijke en criminologische onderzoek.

De pers (radio, tv of dagbladpers) besteedde aandacht aan vier nummers: Over notarissen, Tussen bestuurlijke daad en juridische rede, Integratie, en Politie en Justitie in België.

In 1997 werden aan twee nummers studiemiddagen gekoppeld: in maart vond een studiemiddag plaats over het notariaat, in oktober over integratie van etnische minderheden.

European Journal on Criminal Policy and Research

Oplage en verkoop

Van elk nummer worden circa 500 exemplaren gedrukt. Daarvan worden er 260 verzonden naar abonnees (inclusief 125 voor het WODC). Onder de abonnees zijn 21 verschillende landen vertegenwoordigd. Grote afnemers zijn Groot-Britannië en Duitsland. Van de WODC-exemplaren werden er 81 verzonden: 50 (waaronder 9 naar de Raad van Advies WODC) binnen het ministerie, 18 naar het veld, 5 extern en 8 naar het buitenland. De overige exemplaren werden verspreid onder WODC-onderzoekers, overige geïnteresseerden en auteurs.

Auteurs

In totaal werden in 1997 27 thema-artikelen, 8 varia-artikelen en 2 signalementen gepubliceerd. In 1996 waren dat respectievelijk 24, 6 en 4. Het aantal abstracts bedroeg 64 (85 in 1996). De herkomst van de auteurs van de thema-artikelen is als volgt: 9 uit Nederland (5 in 1996); 3 uit Groot-Brittannië (4 in 1996); 1 uit Duitsland (3 in 1996); 4 uit de Verenigde Staten (6 in 1996); 1 uit België (2 in 1996); en 9 uit overige landen (4 in 1996).

Opzet

De totale jaargang in 1997 omvatte 496 pagina's (574 in 1996). Dit is inclusief 17 pagina's voor een register op 5 jaar European Journal. De themadelen besloegen 383 pagina's (485 in 1996).

Thema's

In 1997 verschenen nummers over de volgende thema's.

- Crime and criminal justice in an integrating Europe;
- Crime prevention by early intervention (naar aanleiding van een door het WODC georganiseerd internationaal congres in Noordwijkerhout);
- Crime prevention towards a European level (naar aanleiding van het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie);
- Community justice and policing.

Public relations

Met ingang van 1997 worden de public-relationsactiviteiten ten behoeve van het WODC vanuit de afdeling DIV uitgevoerd. Deze activiteiten hebben betrekking op:

- het organiseren van lunchpauzebijeenkomsten (voordrachten met een informatief en/of een educatief karakter);
- het ontvangen van bezoekers;
- het leveren van ondersteuning bij het organiseren van congressen en symposia;
- het verzorgen van de publiciteit rond het verschijnen van WODC-rapporten;
- het samenstellen van informatiebrochures.

In 1997 georganiseerde congressen

- 18-20 juni: XIIth International Workshop on Research into Juvenile Criminology;
- 3 november: Studiedag met David Hawkins over 'Communities that care' ten behoeve van het departementaal regulier overleg waarin ontwikkelingen omtrent onderzoek en beleid op het terrein van jeugd en preventie werden besproken;
- 4 december: Studiedag 'Harde kern'.

In 1997 ontvangen bezoekers

- 18 februari: mr. A. Ferris (Prisons drug liaison). Bezoek verzorgd aan Nieuwe Lloyd en Kwartaalcurcus.
- 5 juni: groep studenten van de American University in Washington. Voordrachten door drs. E. Leuw over drugs en door drs. E. Wiersma over racistisch geweld in Nederland.
- 1-4 april: mrs. J. Rendshaw van Audit Commission Health Studies Directorate London. Rondleidingen georganiseerd in Rotterdam (Geïntegreerd Veiligheidsbeleid) en Assen (Hulp aan huis).
- 11 december: mr. Sen (mensenrechtencommissie India).

Bijlage 1

Overzicht van afgeronde, lopende en voorgenomen onderzoeksprojecten afdeling Onderzoek

De afdeling Onderzoek had vier reguliere vormen van publicatie:

- de reeks Onderzoek en beleid
- de K-reeks
- de notitiereeks
- de literatuurverkenningen

In het verslagjaar is de K-reeks opgeheven en zijn de literatuurverkenningen opgenomen in de notitiereeks. Hierdoor zijn er dus twee publicatievormen overgebleven. Incidenteel wordt ook op andere wijze gerapporteerd.

Rapporten in de reeks Onderzoek en beleid

- 160 *Racistisch geweld in Nederland; aard en omvang, strafrechtelijke afdoening, dadertypen*
M.W. Bol, E.G. Wiersma

In opdracht van de BVD deed het WODC onderzoek naar racistisch geweld in Nederland. In 1994 was er - wederom - sprake van een toename van racistische incidenten, hoewel deze (behalve bij bekladdingen) veel minder groot lijkt dan die in de voorgaande jaren. Slechts weinig daders werden door de politie opgespoord, en van de aangehouden verdachten werden er slechts weinig vervolgd en berecht. Er zijn drie typen daders te onderscheiden: ten eerste de zogenoemde sensatiezoekers, waartoe ook voetbalsupporters gerekend kunnen worden. Ten tweede degenen die vrezen dat zij door de komst van allochtonen zélf te kort zullen komen; deze categorie is in dit onderzoek het grootst. Ten derde zijn er de daders die vanuit een (politieke) overtuiging handelen, en die de (gewelddadige) bestrijding van minderheden tot systeem hebben verheven. Deze categorie is in Nederland vooralsnog klein.

- 161 *De Jeugdwerkinrichting binnenstebuiten gekeerd; onderzoek naar de resultaten van de Jeugdwerkinrichting en het project Binnenste Buiten*
E.C. Spaans

In 1994 opende de Jeugdwerkinrichting, ook wel bekend als het 'kampement van Lubbers', zijn deuren. Via een traject van disciplineren en arbeidstoeleiding, dat in totaal vijftien maanden duurt, tracht men jongvolwassen delinquenten weer op het rechte pad te brengen. Ongeveer gelijktijdig ging in Penitentiair Trainingskamp De Corridor het project Binnenste Buiten van start. Ook dit project richt zich op het vinden van een geschikte

baan of opleiding voor jongvolwassen delinquenten, in dit geval na afloop van hun detentie in de halfopen penitentiaire inrichting. De twee projecten worden in dit rapport met elkaar vergeleken. Daarbij wordt aandacht besteed aan de kenmerken van de deelnemers, het verloop en de afloop van hun deelname aan de projecten en de resultaten in termen van een baan of een opleiding na voltooiing van het project. Ook wordt ingegaan op recidive na afloop van de interventie, waarbij een vergelijking wordt gemaakt met jongvolwassenen die een 'traditionele' onvoorwaardelijke gevangenisstraf hebben ondergaan.

162 *Criminal Victimization in Eleven Industrialised Countries; key findings from the 1996 International Crime Victims Survey*

Pat Mayhew, Jan J.M. van Dijk

163 *Duur en volume; ontwikkeling van de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf tussen 1985 en 1995, feiten en verklaringen*

M. Grapendaal, P.P. Groen, W. van der Heide

De laatste tien tot vijftien jaar staat het Nederlandse gevangeniswezen regelmatig in de belangstelling. Deze belangstelling werd en wordt vooral gewekt door de tekorten in capaciteit, die resulteren in het heenzenden van verdachten. Het aantal ten uitvoer te leggen detentiejaren is in de periode 1985-1995 bijna verdubbeld. Het aantal cellen is evenredig meegestegen. Dit rapport bevat een analyse van de factoren die tot deze stijging hebben geleid. Voor een deel bestaat de stijging uit het voortdurend langer worden van de opgelegde vrijheidsstraffen. Sinds 1990 neemt echter ook het aantal veroordelingen tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf toe. De oorzaken daarvoor liggen vooral in de ernstiger (gewelddadiger) wordende criminaliteit en een toenemende punitiviteit; dat wil zeggen, zwaardere straffen voor vergelijkbare delicten. Deze toenemende punitiviteit vinden we in de gehele strafrechtsketen: van politie tot en met het gevangeniswezen. Voor de populaire opvatting dat de omvang van de criminaliteit sterk is gestegen, bestaat geen feitelijke grond; integendeel, als rekening wordt gehouden met de bevolkingstoename, dan neemt de omvang van de criminaliteit zelfs iets af. Ten slotte wordt aandacht besteed aan twee strategieën om een halt toe te roepen aan de voortdurende groei in het aantal cellen: de 'voor deur'- en de 'achter deur'-strategie. De eerste behelst mogelijkheden tot het verminderen van het aantal op te leggen detentiejaren, en de tweede manieren om eenmaal opgelegde detentiejaren niet geheel te executeren.

164 *Elektronisch toezicht in Nederland; uitkomsten van het experiment*

E.C. Spaans, C. Verwers

In de zomer van 1995 is in de arrondissementen Groningen, Leeuwarden, Assen en Zwolle een experiment met elektronisch toezicht van start gegaan. Het experiment moet aantonen of elektronisch toezicht een bruikbaar alternatief is voor de tenuitvoerlegging van (een deel van) een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Het experiment richt zich op twee groepen verdachten/veroordeelden, te weten, gedetineerden in de laatste fase van hun gevangenisstraf en personen die, gezien de ernst van de zaak, niet (meer) in aanmerking komen voor een taakstraf maar die men toch graag buiten de gevangenis houdt. In het

rapport wordt beschreven hoe het experiment is opgezet, hoe de groep deelnemers aan het experiment is samengesteld en hoe het elektronische toezicht in de praktijk wordt vormgegeven en verloopt. Ook wordt ingegaan op de vraag hoeveel detentie het elektronische toezicht vervangt en hoe de 'consumenten' (de personen die onder elektronisch toezicht zijn gesteld en hun huisgenoten) het elektronische toezicht ervaren.

165 *Een netwerk als vangnet? Een procesbeschrijving van preventieprojecten gericht op een integrale aanpak van jeugdcriminaliteit*
W.M. Kleiman, N. Kuyvenhoven

Criminaliteitspreventie door middel van een integrale aanpak. Dat is globaal gesproken wat de preventieprojecten Omslag in Deventer, Break in Lelystad en Rem op Geweld in Arnhem willen bereiken. Criminaliteit en overlast die veroorzaakt wordt door de harde kernjongeren en meelopers, wil men voorkomen en terugdringen door het realiseren van een gezamenlijke inspanning door lokale instellingen. Daartoe moeten netwerken worden gevormd en concrete preventiemaatregelen worden uitgevoerd. Dit rapport geeft een beschrijving van het proces van uitvoering van de drie projecten. Er wordt aandacht besteed aan de projectstructuur en aan de wijze waarop de netwerken tot stand zijn gebracht. Daarnaast zijn alle preventiemaatregelen besproken waarbij is aangegeven welke belemmerende en stimulerende factoren een rol spelen bij de uitvoering ervan.

166 *Kiezen voor een kans; evaluatie van harde-kernprojecten*
W.M. Kleiman, G.J. Terlouw

In de afgelopen jaren zijn experimentele projecten van start gegaan ten behoeve van de zogenoemde harde kern of stelselmatige daders. Deze recidiverende daders worden gedurende minstens een half jaar intensief begeleid. De individuele begeleiding is gericht op het bieden van een toekomstperspectief in combinatie met strikte afspraken en controle. In dit rapport zijn vijf van deze projecten onder de loep genomen. Het betreft project De Kans in Den Haag, Omslag in Deventer, Retour Zaanstreek in Zaandam, Stelselmatige Dader Aanpak in Groningen en Agadir in Leiden. Het rapport geeft een beschrijving van de opzet van de projecten, de (justitiële) achtergrond van de deelnemers en het kader waarin deze aan het project deelnemen. Tevens is aandacht besteed aan de wijze waarop de deelnemers zijn begeleid en wat daarvan de resultaten zijn. Daarbij komt ook de vraag aan de orde of deelnemers zijn teruggevallen in crimineel gedrag.

Rapporten in de K-reeks

K50 *ERA Norgerhaven; eerste resultaten van een reïntegratieproject voor extra zorg behoevende gedetineerden*
L.W. Blees, R. Aidala, B.S.J. Wartna

De Externe Resocialisatie Afdeling (ERA) is een nieuwe vorm van detentiefasering en biedt langgestrafte gedetineerden speciale begeleiding bij hun terugkeer naar de maatschappij. Het project richt zich op kwetsbare, extra zorg behoevende gedetineerden die vanwege hun psychosociale problematiek niet in aanmerking komen voor reguliere vormen van

detentiefasering. In het rapport komt de samenstelling van de deelnemersgroep en het verloop van het begeleidingstraject aan de orde. Tevens wordt ingegaan op de effecten die het verblijf op de levensomstandigheden van de individuele deelnemers heeft gehad en wordt de voorlopige recidive bekeken. Het reilen en zeilen van het project zelf is beschreven aan de hand van onder meer vraaggesprekken met de ERA-medewerkers.

K51 Criminaliteit en etnische minderheden; een criminologische analyse
Ed. Leuw

In deze literatuurstudie wordt de (relatieve) mate van commune criminaliteit gepleegd door jeugdigen die afkomstig zijn uit enkele etnische minderheidsgroepen in kaart gebracht. Daarnaast worden verklarende factoren gegeven voor de klaarblijkelijke oververtegenwoordiging van Marokkaanse, Caribische en Turkse jongeren in de criminaliteitscijfers. Volgens gegevens van registratie en onderzoek is criminaliteit in deze groepen ongeveer drie- tot zesmaal hoger dan het nationale gemiddelde. Voor een belangrijk deel is dit te verklaren door ongunstige sociale positiekenmerken van deze groepen. Werkloosheid en laag niveau van opleiding verklaren een belangrijk deel van de allochtone oververtegenwoordiging. Daarnaast spelen waarschijnlijk ook culturele factoren een rol. Uitsluiting vanuit de ontvangende Nederlandse samenleving en terugtrekking binnen de eigen nationaal-religieuze grenzen door allochtone groepen zijn elkaar versterkende processen die marginalisering in de hand werken en integratie belemmeren. Dit resulteert onder meer in specifieke problemen bij de socialisatie van jeugdigen uit genoemde groepen. Het verminderen van beide soorten integratiebelemmerende factoren is noodzakelijk om de vooral voor de minderheidsgroepen zelf nadelige grotere criminaliteit terug te dringen. In het rapport wordt gepleit voor een sterk buurtgerichte benadering om dit doel te bereiken.

Notities

- Voetbalvandalen/voetbalcriminelen (M.W. Bol, C.J. van Netburg, nr. 1997/1)
- Vreemdelingentoezicht sinds de inwerkingtreding van de Wet op de Identificatieplicht; een verkennend onderzoek naar staande houden op grond van het gewijzigde artikel 19 lid 1 Vreemdelingenwet (E.M.Th. Beenackers, nr. 1997/2)
- Immigratie en criminaliteit in acht West-Europese landen; een literatuurverkenning (N.J. Baas, nr. 1997/3)
- Het effect van voorlichting op school; een literatuurverkenning (N.J. Baas, nr. 1997/4)
- Kinderopvangregelingen in Nederland en enkele Europese landen (M. Moene, nr. 1997/5)
- Aangift loont; onderzoek naar de afhandeling van winkeldiefstallen door politie en justitie (U. Aron, R. Eshuis, V. Wijkhuijs, nr. 1997/6)
- Financieel rechercheren in Nederland; een literatuurverkenning (P.H.T. Secherling, J.M. Nelen, nr. 1997/7)
- Financieel rechercheren in internationaal perspectief; een geannoteerde bibliografie (P.H.T. Secherling, nr. 1997/8)

- De rechtsbijstand afgeprijsd; de effecten van de verlaging van de eigen bijdrage onder de Wrb (J. van der Schaaf, A. Klijn, G. Paulides, februari 1997)
- Rechtsbijstand: kiezen of moeten; gevolgen van de Wet op de rechtsbijstand voor het oplossen van problemen (A. Klijn, J. van der Schaaf, G. Paulides, mei 1997)

Publicaties buiten de WODC-reeksen

De balie verbreed; een verkenning van de gevolgen van de wijziging van de verordening op de advocaat in dienstbetrekking

A.A.M. de Kemp, A. Klijn, M.G. Lijesen, C. Cozijn

In het kader van de door het kabinet gewenste bevordering van de marktwerking binnen de sector van de juridische dienstverlening heeft de Interdepartementale werkgroep 'domeinmonopolie advocatuur' (werkgroep Cohen) de aanbeveling gedaan tot herziening van de Verordening op de advocaat in loondienst. Deze maakt het voor advocaten in loondienst zo goed als onmogelijk om toe te treden tot de Nederlandse Orde van advocaten. In het onderhavige onderzoek is getracht een schatting te maken van de omvang van de economische effecten van een uitbreiding van de balie (door toetreding van onder meer bedrijfsjuristen, juristen in dienst van de rechtsbijstandverzekeraars, juristen in dienst van overheidsorganen en andere non-profitorganisaties, medewerkers van de rechtskundige adviesbureaus, en van de Stichtingen rechtsbijstand) onder handhaving van de kwaliteit van de rechtspleging. Antwoord wordt gegeven op vragen naar de te verwachten toeloop de balie uit de onderscheiden beroepsgroepen; de gevolgen daarvan op de omzet en de winst van de advocatuur (en daarbinnen te onderscheiden sectoren) en ten slotte naar de mogelijke prijseffecten ten gevolge van de verhoogde concurrentie.

Lopende onderzoeksprojecten

Voor nadere informatie over de inhoud van deze onderzoeken zij verwezen naar JV7 van 1996 en 1997, de zogenaamde onderzoeknummers.

Overzicht 1997 en 1998

Geprogrammeerde onderzoeken

- Monitoring strafrechtspleging (B.S.J. Wartna, E.J.M. Barendse-Hoornweg, W.M.E.H. Beijers, B.J.W. Docter-Schamhardt, A.A.M. Essers, F. Heide)
- Recidive monitor (B.S.J. Wartna, W.M.E.H. Beijers, M. Brouwers, F. Heide)
- Criminaliteitsbeeld georganiseerde misdaad (E.A.I.M. van den Berg, E.R. Kleemans, G. Paulides, R.F. Kouwenberg, M. Brouwers, N. Dijkhoff)
- Zelfstandig komende vrouwelijke vluchtelingen in de asielpcedure (J.W. van Wetten, N. Dijkhoff)
- Instroom tbs (Ed. Leuw, P.P.J. Groen)
- Evaluatie Wet op de rechtsbijstand (A. Klijn, J. Van der Schaaf, G. Paulides)
- Evaluatie versneld regiem (R.J.J. Eshuis, R.F. Kouwenberg, R. Aidala, N. Dijkhoff)

- Meisjes en criminaliteit (N.M. Mertens, E.C. Wiersma, U. Aron, M. Brouwers, A.A.M. Essers, M. Grapendaal)
- Recidive update (L.W. Blees, M. Brouwers, P.H. van der Laan)
- Gewelddiscriminaliteit jongeren (M.W. Bol, L.W. Blees, C. Verwers)
- Kwaliteit van de recherche (M. Kruissink, C. Verwers, N. Dijkhoff)

Onderzoeken in opdracht van de werkgroep HAMIL

- Zaak van het jaar (E. van den Berg, F. Luykx)
- Motieven milieucriminaliteit (E. van den Berg, F. Luykx)

Wetsevaluaties

- Evaluatie ontnemingswetgeving III (J.M. Nelen, V. Sabee, R. Aidala, R.F. Kouwenberg, C.F.M. van der Meij)

Overig

- Behandelinrichtingen III (L. Boendermaker, C. Verwers)
- Internationaal onderzoek naar self-reportjeugd delinquentie (G.J. Terlouw, N. Dijkhoff)
- Ontwikkeling Jeugdcriminaliteit en -bescherming 1995 (P.H. van der Laan, A.A.M. Essers)
- Ontwikkeling Jeugdcriminaliteit 1980-1996 (P.H. van der Laan, E.C. Spaans, A.A.M. Essers)
- Handboek wetsevaluatie (J.M. Nelen)
- Justitie in de buurt (M. Grapendaal, F. Luykx)
- Tbs-recidive (Ed. Leuw, J. Smit)
- Ernstscores (E.C. Spaans, W.M.E.H. Beijers, C. Cozijn, A.A.M. Essers, F. Heide)
- Stalking (N.J. Baas)
- Geschiedschrijving Justitie (M. Verburg)
- Bijzondere opsporingsmethoden (R.B.P. Hesseling, M.G.J. Kockelkoren, E.M.T. Beenackers)
- Bijzondere verhoormethoden (M. Kommer, E.M.T. Beenackers)
- 4M Zaak (J.M. Nelen, J. van der Schaaf, E.J.M. Barendse-Hoornweg)

Onderzoeken ten behoeve van derden

- Evaluatie scholenadoptieproject (L. Boendermaker, G.J. Terlouw, F. Luykx)
Opdrachtgever: Politie Rotterdam-Rijnmond

Bijlage 2

Overzicht van afgeronde onderzoeksprojecten afdeling EWB

De valbijl in het wetgevingsproces

Universiteit Utrecht, Instituut voor Staats- en Bestuursrecht

J. van Schagen, L. Besselink, H. Kummeling

In het rapport wordt verslag gedaan van een rechtsvergelijkende studie naar de werking van de valbijlprocedure in de landen van de EU. De valbijlprocedure is een mogelijke oplossing voor de versnelling van het wetgevingsproces. Met deze methode komt na afloop van een bepaalde parlementaire periode niet afgehandelde wetgeving te vervallen. Op deze manier wordt de druk op alle fasen van het wetgevingsproces gezet, zodat de valbijl als hefboom kan fungeren (de beelddispraak is van het kabinet). Het onderzoek brengt geen advies uit over de toepasbaarheid van de valbijlprocedure in Nederland, maar bevat, conform de opdracht, een inventarisatie van wat er op dit gebied in de EU bestaat.

De werking van de TRAS-richtlijn

Rijksuniversiteit Groningen, vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde

U.H. Oelen, A.J.M.G. van Montfort

De richtlijn transactiebeleid inzake strafbare feiten gepleegd door personen die vallen onder de regeling voor asielzoekers of onder de tijdelijke regeling opvang ontheemden (TRAS-richtlijn) is een afzonderlijke transactierichtlijn voor asielzoekers. Zij ziet toe op een aantal misdrijven (winkeldiefstal, fietsdiefstal en vernieling) en een aantal overtredingen van de Vreemdelingenwet. De transactiebedragen zijn – in verband met de geringe draagkracht van asielzoekers – lager dan de 'normale' transactietarieven. De achtergrond van het onderzoek is dat er uit de praktijk signalen kwamen dat de richtlijn niet meer zou voldoen. Uit het onderzoek blijkt dat de TRAS-richtlijn een aanzienlijk draagvlak heeft. Inmiddels is er echter een andere voorziening gekomen om verdachten op een snelle wijze te berechten, de AU-procedure (aanhouden en uitreiken). Het is derhalve niet meer nodig om, gelet op de mobiliteit van asielzoekers, een aparte richtlijn te handhaven. De TRAS-richtlijn geldt slechts voor een drietal misdrijven. Voor andere delicten vallen asielzoekers onder de 'normale' tarieven. Een algemene korting voor asielzoekers op alle transactietarieven, is uit een oogpunt van rechtsgelijkheid niet aan te bevelen.

Het overlegmodel in de asielprocedure

Katholieke Universiteit Nijmegen

N. Doornbos, J.P.P. Sellies

In de asielprocedure zijn de contacten tussen rechtshulpverleners en de IND sinds oktober 1994 in de aanmeldcentra Rijsbergen en Zevenaar en vanaf januari 1996 op Schiphol vormgegeven in het overlegmodel. Tevens wordt dit overlegmodel toegepast bij wijze van

experiment in twee onderzoeks- en opvangcentra (Oisterwijk en Schalkhaar). In de aanmeldcentra neemt de IND binnen 24 uur een beslissing op kansloze aanvragen. Het overlegmodel heeft ten doel de kwaliteit van de besluitvorming te verbeteren, de asielprocedure te versnellen en het gebruik van rechtsmiddelen te verminderen. De studie richt zich in het bijzonder op de doelstellingen van het overlegmodel en de verhouding tussen de voornaamste participanten in de besluitvorming. De resultaten: overleg over asielaanvragen tussen rechtshulpverleners en IND leidt ertoe dat meer informatie en geschilpunten in een eerder stadium naar voren worden gebracht. De vrees voor een 'uitruil' van zaken of 'handjeklap' is ongegrond. Op Schiphol verloopt het overleg stroef. Inmiddels zijn op basis van afspraken van 5 december 1996 verbeteringen in gang gezet. De rechtbank in Haarlem is de rol van scheidsrechter gaan vervullen (het aantal zwaarwegende adviezen en procedures bij de rechtbank is aanzienlijk groter dan in het aanmeldcentrum Rijsbergen en Zevenaar), terwijl de kern van het overlegmodel is dat partijen onderling in overleg treden. De kwaliteit van de beschikkingen op Schiphol wordt in het algemeen beter beoordeeld dan elders. De 24-uurstermijn wordt als knellend ervaren en veelal opgerekt. De rechtshulp zou meer tijd gegund kunnen worden in de 24-uurstermijn, volgens de onderzoekers. De huisvesting van het overlegmodel is verwarrend voor de asielzoeker omdat rechtshulpverleners op dezelfde gang werkzaam zijn als de gehoormedewerkers van de IND. Binnenkort zal bovendien tevens de rechtbank op dezelfde gang zitting houden. In Oisterwijk en Schalkhaar is er meer tijd om onduidelijkheden en standpunten in de asielaanvraag opgehelderd te krijgen. Er worden in eerste aanleg meer verblijfsstatussen verleend dan in 'traditionele' opvangcentra. Onduidelijk is nog (omdat een groot deel van de zaken in bezwaar en beroep nog niet is afgedaan) of er daadwerkelijk meer statussen worden verleend of dat dit alleen in een eerder stadium van de procedure gebeurt. Het aantal vervolgpcedures is desondanks nauwelijks teruggebracht. Tegen een afwijzing gaat men in de experimenten vaker in bezwaar dan in andere opvangcentra.

Criminaliteit in de branche van de amusementscenters

*Universiteit Utrecht, Willem Pompe Instituut voor strafrechtswetenschappen
M. Bottenberg, F. Bovenkerk, A. Hartmann, E.W.A.A. Slooff*

Het onderzoek spitst zich toe op organisatiecriminaliteit en criminele organisaties in de speelautomatenhallen. Het is uitgevoerd door in zeven gemeenten door middel van verschillende onderzoeksmethoden materiaal te verzamelen over de daar geëxploiteerde amusementscenters. De branche heeft een aantal kenmerken dat haar kwetsbaar maakt voor fraude door de ondernemers zelf en voor infiltratie door de georganiseerde misdaad. Er wordt in de periode vanaf de legalisering van particuliere gokhallen in 1986 weinig criminaliteit aangetroffen die door de ondernemers wordt gepleegd. Wel vinden controleurs een reeks kleinere onregelmatigheden, zoals het manipuleren van apparaten en het ontbreken van merktekens. De belastingdienst treft in ongeveer een kwart van de grondig onderzochte financiële administraties een verzuim aan om de inkomsten in volle omvang op te geven en omzetbelasting volledig te voldoen. Er wordt wel zwart geld in de branche gegenereerd, of een enkele ondernemer wordt van criminaliteit verdacht of is veroordeeld

maar het is, volgens de onderzoekers, niet waarschijnlijk dat de ondernemers van de bezochte amusementscenters de centers gebruiken voor gedeeltelijk of geheel illegale activiteiten. Zelfs witwaspraktijken zijn vrijwel niet aan de orde. Andere vormen van criminaliteit, die in de horeca en de 'losse' exploitatie van speelautomaten wel zijn aangetroffen, zoals afpersing en gedwongen overnames, zijn in de sector van de amusementscenters niet aangetroffen. Al met al werden de te verwachte criminogene factoren in de branche niet gevonden. Dit is te danken aan zelfregulering van de branche, regulering van overheidswege en door eigen maatregelen van de centers. Daarnaast dient melding te worden gemaakt van de beperkingen van het onderzoek. De uitkomsten van het onderzoek naar de criminaliteit in de branche van de amusementscenters over zowel de omvang als de geconstateerde criminaliteit als over de regulering zijn op zich bemoedigend.

Adoptie van buitenlandse kinderen door twee personen van hetzelfde geslacht of door een persoon (psychische en sociale gevolgen)
Sophia Kinderziekenhuis/Erasmus Universiteit Rotterdam, afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie
F.C. Verhulst, H.J.M. Versluis-den Bieman

Dit onderzoek is verricht teneinde inzicht te krijgen in de sociale en psychische aspecten van adoptie van een buitenlands pleegkind door één persoon en door twee personen van hetzelfde geslacht tezamen. Het betreft geen empirisch onderzoek, maar men maakt gebruik van reeds bestaande data en reeds gepubliceerd onderzoek. De onderzoekers concluderen dat er slechts beperkte kennis voorhanden is over het onderzochte. Voor zover er in dit opzicht iets gezegd kan worden, lijken de omstandigheden waarin het kind opgroeit en de kwaliteiten en eigenschappen van de ouder(s) belangrijkere indicatoren voor het inschatten van de bedoelde risico's dan het gezinstype op zichzelf. Deze risico's lijken in de genoemde situaties afwezig tot gering, maar zijn bij gebrek aan gegevens niet uit te sluiten. Bij de thans beschikbare gegevens moet de kanttekening gemaakt worden dat de bestaande onderzoeksresultaten gebaseerd zijn op kleine groepen onderzochte personen die een selectie zijn uit de totale populatie. Het is niet duidelijk in hoeverre de gegevens generaliseerbaar zijn. Er zijn bovendien vrijwel alleen gegevens beschikbaar over de ontwikkeling van kinderen in lesbische gezinnen en van kinderen bij alleenstaande vrouwen. Gegevens over de ontwikkeling van kinderen die opgroeien bij twee homoseksuele mannen of een alleenstaande man zijn schaars.

Internationaal Onderzoek naar Muziekauteursrechten
RAND Europe te Delft
E. Frinking, L. van Dorp, J. Kahan

Het rapport is het resultaat van een internationaal vergelijkende studie naar de verschillende systemen van muziekauteursrechtelijke bescherming in vijf Europese landen. Onderzocht zijn de organisatie van de incasso, de gebruikte parameters, de hoogte van de tarieven en het toezicht. In Nederland is het auteursrecht opnieuw geregeld in de Auteurswet 1912, die een maker van een werk een exclusief recht tot openbaarmaking

of verveelvoudiging daarvan toekent. De inhoud van de Auteurswet 1912 is grotendeels bepaald door Internationale verdragen en EG-richtlijnen. Voor muziekauteursrecht is de Vereniging BUMA aangewezen als die instantie die ten behoeve van componisten en tekst-dichters bemiddelt bij het verlenen van toestemming voor het ten gehore brengen van een muziekwerk en de incasso van de vergoeding. Per 1 juli 1993 is de Wet op de naburige rechten in werking getreden. Deze wet kent aan uitvoerende kunstenaars, platenproducenten en omroeporganisaties een recht op een billijke vergoeding toe, wanneer de door hun vervaardigde geluidsdragers (geluidsband, plaat, cd, etc.) in het openbaar ten gehore wordt gebracht via afspeelapparatuur, radio of tv. Ook de inhoud van deze wettelijke regeling is grotendeels bepaald door internationale verdragen en EG-recht. De Stichting ter exploitatie van Naburige Rechten (SENA) is door de staatssecretaris van Justitie aangewezen om, met uitsluiting van ieder ander, voor de uitvoerende musici en platenproducenten de vergoeding voor muziekgebruik te incasseren en vervolgens te verdelen onder rechthebbenden. Van de zijde van betalingsplichtigen is een aantal bezwaren naar voren gebracht, die vooral betrekking hebben op de wijze van inning en de hoogte van het bedrag. Uit het onderzoek blijkt dat er vele verschillen zijn in de wijze van inning in de onderzochte landen. Er is geen ideale manier van incasso uit te distilleren. Tevens blijken er zo'n tien verschillende soorten parameters te worden gehanteerd (bijv. het aantal luisteraars), waarbinnen weer verschillende vormen worden onderscheiden. Bijvoorbeeld wordt het aantal luisteraars bepaald aan de hand van het aantal bedden, zitplaatsen, kamers etc. Al met al is de systematiek te complex en uiteenlopend om de hoogte van de tarieven met elkaar te vergelijken zonder over meer achtergrondinformatie over de omzet en uitgaven van bedrijfssectoren of individuele organisaties te beschikken.

*Een vergelijking van confrontatiemethoden: Oslo, video en foto's
TNO Technische Menskunde te Delft, in samenwerking met de
rechercheschool in Zutphen
J.H. Kerstholt*

In het rapport wordt verslag gedaan van een experiment, waarin de effectiviteit van drie confrontatietechnieken (de statische confrontatie in persoon – ook bekend als de Oslo-confrontatie –, de videoconfrontatie en fotoconfrontatie) is vergeleken. Proefpersonen waren getuige van een gesceneerde gebeurtenis en moesten later degene die in die gebeurtenis een rol speelde door middel van een van de drie technieken aanwijzen. Het experiment was zo ingericht dat deze persoon, de 'dader', in de helft van de confrontaties wel, en in de andere helft niet voorkwam. In de conditie waarin de dader in de confrontatie was opgenomen, werd hij met de drie technieken even vaak aangewezen. In de andere conditie, waarin de dader niet in de confrontatie was opgenomen, scoorde de Oslo-confrontatie het best. Dat wil zeggen, met de Oslo-confrontatie wezen de proefpersonen minder vaak iemand ten onrechte aan. Verder blijkt uit het onderzoek dat het voor de effectiviteit van de fotoconfrontatie niet uitmaakt of de foto's na elkaar of tegelijk aan de proefpersoon worden getoond. Met betrekking tot de videoconfrontatie wordt opgemerkt dat de zogenaamde dynamische variant effectiever is dan de statische video-

confrontatie. Op basis van de resultaten van het experiment is een voorkeur uit te spreken voor de Oslo-confrontatie. Immers, het aantal onterechte identificaties is gering. Anderzijds: de kosten van deze confrontatietechniek zijn hoog, en zij scoort op uitvoerbaarheid laag. Deze methode is aan locatie en tijd gebonden, en moet voor elke nieuwe getuige opnieuw georganiseerd worden. Daarnaast is het gedrag van de verdachten minder goed in de hand te houden. Hier biedt de videoconfrontatie grote voordelen: deze confrontatie is niet aan plaats en tijd gebonden. Daarenboven biedt de videoconfrontatie ten opzichte van beide andere technieken de mogelijk meer 'cues' te tonen: postuur, motoriek, eventueel zelfs context. De onderzoekers geven drie aanbevelingen: (1) zij adviseren nader onderzoek naar de effectiviteit van de drie technieken in situaties als de waarnemingscondities ten tijde van het delict minder gunstig zijn als bij het experiment; (2) zij adviseren nader onderzoek naar de mogelijkheid het aantal loze alarmen in de videoconfrontatie te reduceren; (3) zij adviseren onderzoek naar de mogelijkheid van nieuwe informatie-technologies.

Beter dan zitten...; jongeren over taakstraffen
Onderzoeksburo Perspektief te Den Bosch
M.L. Eggermont

Het rapport is het resultaat van een belevingsonderzoek onder 40 jongeren tijdens de uitvoering van de hen opgelegde taakstraf. Het doel van het onderzoek is een inhoudelijke evaluatie van taakstraffen voor jongeren (voornamelijk jongens) vanuit pedagogisch perspectief. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de onderzoeksmethode 'participerende observatie' en half-gestructureerde gesprekken. De onderzoekers hebben de jongeren verschillende keren gesproken, bij het begin van de straf en na afloop. In het onderzoek komen de jongeren zelf aan het woord. Zij beredeneerden waarom ze hun straf wel of geen goede straf vonden. De jongeren legden telkens een relatie met het door hen gepleegde delict en alle omstandigheden daaromheen. Bovendien laten zij weten hoe zij de straf hebben ervaren. Het blijkt dat er een sterke verwevenheid bestond tussen het gepleegde delict, de omstandigheden rond het delict en de motieven ervoor. Zo vonden vermogensdelicten altijd plaats vanuit een grote, losse vriendengroep; de eerste keer was meestal onverwacht en min of meer bij toeval. Gewelddelicten gebeurden meer incidenteel, vanuit een kleinere groep 'echte vrienden' met als voornaamste motief elkaar te hulp te komen of een grap uithalen. De invloed van andere jongeren was altijd groot. Het contact met de politie betekende in eerste instantie schrik, verrassing en angst. Na het politiecontact duurde het vaak lang voordat de jongeren weer iets hoorden. Bij de jongeren die voor de kinderrechtter moesten verschijnen, was behalve spanning, angst en zenuwen sprake van onbegrip over de gang van zaken, de snelheid en het moeilijke taalgebruik. De jongeren hadden het gevoel dat er weinig naar hen geluisterd werd. Ze wisten bovendien zelden wat voor straf ze hadden gekregen. De straf zelf: zowel elementen van de werk- als van de leerstraffen zijn als echte straf beleefd. Bij werkstraffen blijkt er weinig verband te zijn tussen de aard van de straf en het gepleegde delict. De leerstraf sloot beter aan bij het gepleegde delict en resulteerde bovendien in meer inzicht in het eigen gedrag en de

toedracht van het delict. Een straf wordt in pedagogisch opzicht geslaagd geacht wanneer de jongere inzicht in het gedrag en vervolgens ook strafaanvaarding bereikt. Bij het daarvoor noodzakelijke proces van reflectie dient hij op zowel rationeel-cognitief als emotioneel-moreel niveau te worden aangesproken. Taakstraffen zijn in dat opzicht het meest succesvol bij een straf die is toegesneden op de persoonlijke omstandigheden van de jongere (straf op maat). Het pedagogisch karakter van de bejegening in het voortraject is ook van invloed op het slagen van de taakstraf, omdat immers een straf voor de jongeren al begint op het politiebureau en zich uitstrekt over het hele daarop volgende traject. Hierin schiet een en ander tekort, aldus de onderzoekster. Het onderzoek is mede gefinancierd door de Stichting Kinderpostzegels Nederland.

Knelpunten in de productwetgeving

Bureau Bartels BV te Amersfoort

Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de MDW-werkgroep Productwetgeving. Er zijn 87 personen van bedrijven en uitvoerings-, branche- en consumentenorganisaties in Nederland geïnterviewd over de knelpunten die zij in hun dagelijkse werk ondervinden bij de uitvoering en handhaving van de productregelgeving. Daarbij zijn 12 producten ten behoeve van het onderzoek geselecteerd. Tevens is gevraagd naar mogelijke oplossingsrichtingen. Uit het onderzoek blijken twee kernproblemen: het ontbreken van een volledig inzicht bij het bedrijfsleven welke regels voor de producenten van toepassing zijn en het niet goed kunnen doorgronden en in de praktijk toe kunnen passen van de productregels waarop zij wel zicht hebben. Daarnaast worden de onvoldoende harmonisatie op EG-niveau en innovatie-belemmeringen als knelpunten ervaren. De geïnterviewde personen dragen vooral de volgende oplossingsrichtingen aan: betere voorlichting, meer harmonisatie op EG-niveau, uitbreiding van het toezicht en een betere afstemming of samenhang in wetten.

Rechtsvergelijkend onderzoek productwetgeving

Stichting T.M.C. Asser Instituut te Den Haag

Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de MDW-werkgroep Productwetgeving. Het is gericht op de systematiek van de productwetgeving in Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Zweden en Californië. Tevens is onderzocht op welke wijze de geselecteerde Europese landen de EG-productregelgeving implementeren. Daartoe zijn literatuur, documentatie en 22 personen geraadpleegd. Uit het onderzoek blijkt dat Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk product(veiligheids)wetgeving baseren op kaderwetten. Deze wetten dekken echter nergens de materie volledig en zij hebben evenmin de omvang van wetgeving merkbaar verminderd. De kaderwetten dienen er vooral toe om snelheid en efficiency te bereiken in het politieke besluitvormingsproces. Zij dragen meer een 'machtigend' dan een 'regelgevend' karakter. De inhoudelijke normen treft men aan in regelgeving van lagere orde. De kaderwetten zijn gericht op doelgroepen of op risico's verbonden aan een bepaalde categorie producten.

*Het concurrentiebeding in de praktijk; een inventariserend onderzoek
Research voor Beleid BV te Leiden*

Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de MDW-werkgroep Concurrentiebeding. Het rapport bevat de resultaten van een schriftelijke enquête onder 5.000 bedrijven en instellingen in de particuliere sector en de gezondheidszorg, een telefonische enquête onder 4.500 werknemers, en 60 diepte-interviews met werkgevers en werknemers. Het onderzoek heeft betrekking op werkgevers en werknemers in Nederland. Ongeveer een derde van de bedrijven gebruikt voor (een deel van) het personeel een concurrentiebeding. Voor bedrijven met meer dan 100 werknemers geldt dat zelfs voor 60%. Naar schatting is bij 15 tot 20% van alle werknemers een concurrentiebeding in het arbeidscontract opgenomen. Dit geldt vooral voor functies in research and development, automatisering en de verkoop. Het concurrentiebeding komt in vaste en tijdelijke contracten in gelijke mate voor, in mindere mate bij oproepcontracten. Op macroniveau is de invloed van het concurrentiebeding op de totale arbeidsmobiliteit niet groot: 15 tot 20% van de werknemers heeft weliswaar een concurrentiebeding, maar 90% daarvan ervaart dat niet als belemmerend. Werkgevers zien het concurrentiebeding vooral als een middel om in extreme gevallen te kunnen optreden, en houden de werknemers in de praktijk niet vaak aan het beding. Op microniveau kan de invloed van het concurrentiebeding echter wel groot zijn: een tiende van de werknemers met een concurrentiebeding (en dit is ongeveer 2% van alle werknemers) voelt zich bij het zoeken naar ander werk wel belemmerd door het concurrentiebeding.

*De dunne draad tussen doorgaan en stoppen; een kwalitatief oriënterend
onderzoek naar criminaliteitsbevorderende en -remmende factoren bij
allochtone jongeren*

*Advies- en onderzoeksgroep Beke te Arnhem
B.M.W.A. Beke, H.B. Ferwerda*

Het rapport is een kwalitatieve aanvulling op de WODC-notitie van M. Brouwers en P.H. van der Laan (de WODC-notitie is een kwantitatieve analyse over de criminele carrière van allochtone en autochtone jongeren). Er zijn 30 gesprekken gevoerd met Surinamers, Antillianen, Turken, Marokkanen en Nederlanders tussen de 25 en 35 jaar die rond hun vijftiende met justitie in aanraking zijn geweest. Van de helft zijn geen latere justitiecontacten bekend (de 'stoppers'). De andere helft (de 'criminelen') komt nog steeds (of opnieuw) met justitie in aanraking (zij zijn geïnterviewd terwijl zij gedetineerd waren). Geconcludeerd wordt dat het onderscheid tussen 'stoppers' en 'criminelen' betrekkelijk arbitrair is. De kans dat sommige 'stoppers' opnieuw met justitie in aanraking zullen komen, wordt reëel geacht. Evenmin wordt uitgesloten dat sommige 'criminelen' zonder meer de potentie hebben te stoppen met hun criminele activiteiten. Onderscheid wordt gemaakt naar (1) de mogelijkheid tot beëindiging van een criminele carrière en (2) de wil tot beëindiging van de criminele carrière. De eerste wordt voornamelijk bepaald door factoren op maatschappelijk niveau. Gebrekkige maatschappelijke integratie maakt het moeilijker te stoppen. Maatschappelijke integratie hangt sterk samen met de maatschappelijke positie van de vader, de mythe van de terugkeer, gescheiden verantwoordelijk-

heden in het gezin en daarbuiten en het opvoedingsregime. Extra belastend kunnen zijn: 'late' gezinshereniging, ambivalente houding van de ouders ten aanzien van Nederland en de oriëntatie op de eigen etnische groep. Er is dan vaker sprake van criminaliteit gepleegd door andere gezinsleden, riskante gewoonten van vader (denk aan bovenmatig alcohol- en middelengebruik) en mishandeling binnen het gezin. De kans op een criminele carrière neemt toe. De wil tot beëindiging hangt vooral samen met factoren op individueel niveau. Naarmate de persoon meer op zichzelf is gericht en minder op de omgeving, is de kans op stoppen geringer. De meer extern gerichte personen zijn meer geneigd tot verandering. De kans op een duwtje in de goede richting door andere betekenisvolle personen neemt toe, waardoor het makkelijker is weerstand te bieden aan verleiding en riskante gewoonten.

Elektronisch gecontroleerde beperkte bewegingsvrijheid

KPN Risicom te Alphen aan de Rijn

J.G.H. van Ootmerssen (eindredactie)

In het rapport wordt het begrip elektronische detentie gehanteerd. De onderzoekers stellen dat elektronische detentie, anders dan het huidige elektronisch toezicht, ook buitenshuis kan worden toegepast. Enigszins vergelijkbaar met de gevangenis zou daardoor 24 uur per dag controle op de verblijfplaats van de betrokkene mogelijk zijn, waardoor de betrokkene elders kan werken, studeren en/of kinderen uit school kan halen. In de traditionele detentiesituatie is dat niet mogelijk; bij elektronisch toezicht, zoals daar momenteel mee wordt geëxperimenteerd wel, zij het zonder controle op verblijfplaats. De centrale onderzoeksvraag is de vraag naar de technische haalbaarheid van een dergelijke elektronische 24-uursdetentie. De techniek is bestudeerd aan de hand van een op de Australische markt gekocht systeem (Quiktrak), dat door de onderzoekers ten behoeve van elektronische detentie is geminiaturiseerd. Er zijn enkele modellen gemaakt om te laten zien hoe het systeem eruitziet (o.a. polsband). Van één van de modellen wordt tevens het kostenaspect belicht. De onderzoekers stellen dat elektronische detentie technisch haalbaar is gebleken. De onderzoekers hebben ook beleidsmatige aspecten onderwerp van studie gemaakt. Dit hebben zij gedaan aan de hand van gesprekken met 20 personen uit kringen van de rechterlijke macht, reclassering, beleid en gedetineerden.

Knelpunten in marktwerking en regelgeving

Bureau Bartels BV te Amersfoort

Het doel van het onderzoek is het inventariseren van knelpunten die burgers en bedrijven ervaren ten aanzien van de regelgeving, de werking van markten en het functioneren van het overheidsapparaat. Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeven van het project Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit (MDW). Het onderzoek is uitdrukkelijk bedoeld als een 'quick scan'; het levert geen diepgaande informatie over de ervaren knelpunten. De onderzoekers onderscheiden de volgende drie algemene patronen in de onderzoeksresultaten: (1) Het bestaan en de inhoud van wetten worden slechts in enkele gevallen bekritiseerd. De problemen die er zijn, hebben eerder te maken met de uitvoering van de wetten. (2) In veel gevallen wordt er meer controle op de uitvoering gewenst. (3) Men kent slechte prijs-kwaliteitsscores toe aan de zakelijke dienstverlening.

*Politie-monitor Bevolking 1997**B&A groep te Den Haag en Intomart te Hilversum*

De Politie-monitor Bevolking (PMB) is een bevolkingsonderzoek dat sinds 1993 iedere twee jaar landelijk wordt uitgevoerd. In het onderzoek wordt respondenten gevraagd naar onder andere slachtofferschap, ervaring met problemen in de woonbuurt, ervaren onveiligheid, en ervaringen met en meningen over het functioneren van de politie. In 1997 zijn ruim 76.000 mensen ondervraagd. Van het onderzoek wordt verslag gedaan in een landelijk rapport, 25 regionale rapporten en een tabellenrapport. Op landelijk niveau laat de PMB 1997 overwegend stabiele en positieve ontwikkelingen zien. Zo zijn in vergelijking tot 1995 de veelvoorkomende vormen van vermogenscriminaliteit (zoals fietsdiefstal, diefstal uit auto, woninginbraak en pogingen daartoe) afgenomen en de geweldsdelicten stabiel gebleven. De verhoogde objectieve veiligheid heeft zich echter niet vertaald in verhoogde veiligheidsgevoelens. De verschillen tussen de politieregio's zijn vaak aanzienlijk. Ook lopen de ontwikkelingen sinds 1993 per regio sterk uiteen.

*Lekken of verstrekken? De informele informatie-uitwisseling tussen opsporingsinstanties en derden**Katholieke Universiteit Nijmegen, Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS)**A. van Ruth, L. Gunther Moor*

Het rapport gaat over een onderzoek naar informele informatie-uitwisseling tussen opsporingsinstanties en anderen. Doel van het onderzoek was inzicht te krijgen in de dagelijkse praktijk van informele informatie-uitwisseling uit politieregisters en het gebruik hiervan door afnemers. Tevens is gekeken naar mogelijke knelpunten in de privacy-wetgeving en maatregelen die genomen zouden moeten worden om de informele informatie-uitwisseling tegen te gaan. Het ITS heeft onder meer onderzoek gedaan naar bestaande dossiers uit de jaren 1993-1995 bij een aantal politie- en justitiediensten en heeft gesprekken gevoerd met verschillende deskundigen. Informele informatie-uitwisseling wordt in het rapport beschreven als een vorm van uitwisseling van gegevens die in strijd is met toepasselijke wetgeving. Informele informatie-uitwisseling vanuit politieregisters gebeurt meestal binnen sociale structuren zoals de familie- en vriendenkring, de (sport)vereniging, de collega's van het werk of het 'old boys' netwerk en kan de integriteit van politie- en justitiediensten aantasten. Regelgeving biedt onvoldoende tegenwicht om de informele informatie-uitwisseling binnen de sociale structuren tegen te (kunnen) gaan. Vanuit de maatschappij neemt de vraag naar politie-informatie toe. Daarnaast lijkt er onvoldoende aandacht te zijn voor screening en selectie van politiepersoneel, en voor de interne opvang en begeleiding van 'risicodragende' agenten. Bovendien is er vage kennis bij de politie over de inhoud van de privacy-regelingen.

Computerondersteuning bij straftoemeting en Notities over straftoemeting en een databank

Rijksuniversiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Recht en Informatica

E.W. Oskamp, A.H.J. Schmidt, H. Franken, H.J. van den Herik

De doelen van het onderzoek zijn: (1) zichtbaar maken van de wijze waarop straftoemetingsbeslissingen tot stand komen, evenals de daarbij gebruikte factoren; (2) voorbereiden van de ontwikkeling van een adequaat instrumentarium – in de vorm van een computerprogramma – voor de uitwisseling van bedoelde informatie; (3) inzicht verschaffen in de vragen over onafhankelijkheid en verantwoording die moeten worden beantwoord om het instrumentarium daadwerkelijk te kunnen gebruiken en onderhouden. Het onderzoek heeft betrekking op vijf delicttypen (moord en doodslag, zedenmisdrijven, in- en uitvoer van opium, aanrijden door schuld met zwaar lichamelijk letsel of dodelijke afloop, diefstal en afpersing). Ongeveer 50 rechters, werkzaam bij 10 rechtbanken en 3 gerechtshoven, hebben aan het onderzoek deelgenomen. Uit het onderzoek komen de volgende criteria voor de straftoemeting naar voren: omstandigheden van het geval, ernst van de gevolgen, omstandigheden van de persoon van de dader, onzekerheden, processuele context en plaats van de straf in het bestaande beleid. Objectieve criteria (feiten, zoals wapengebruik) maken een feitelijke beschrijving van een casus mogelijk; subjectieve (factoren, zoals de kans op recidive) een normatieve. Over de stabiliteit, volledigheid en acceptatie van de criteria kan men overigens pas na langere toepassing in de praktijk zeker zijn. Het onderzoek leert ook dat verschillen in straftoemeting kunnen ontstaan doordat rechters dezelfde feiten verschillend waarderen, en/of aan dezelfde waarderingen verschillende straffen verbinden. Rechters blijken behoefte te hebben aan twee typen van ondersteuning bij straftoemeting: statistisch en inhoudelijk. Het eerste sluit aan op de behoefte om landelijk inzicht te hebben in de opgelegde sancties bij veel voorkomende delicten, om de landelijke uniformiteit in de straftoemeting te bevorderen; het tweede op de behoefte om inzicht te hebben in de argumenten en waarderingen die in individuele gevallen (vooral zwaardere en bijzondere delicten) bij sanctiebepaling een rol hebben gespeeld, met name om de besluitvorming te ondersteunen. Een informatie-systeem moet flexibel en adequaat met veranderingen om kunnen gaan, omdat straf-toemeting in de tijd gezien geen statisch proces is. De grondslag van het ontwikkelde prototype blijkt in deze zin adequaat te zijn; de onderhoudsfuncties in het prototype blijken dat te kunnen. Over de onafhankelijkheid van de ZM wordt door de onderzoekers opgemerkt dat deze onder druk staat door het ontbreken van beleidsontwikkeling bij de ZM en door de hoogte en wijze van financiering door het ministerie. Over de verantwoording door de ZM maken de onderzoekers drie opmerkingen: (1) Kop-staartvonnissen belemmeren de verantwoording van de ZM over de uitoefening van haar primaire taak in het algemeen en een volledige informatievoorziening over straftoemeting in het bijzonder. Zij pleiten dan ook voor afschaffing daarvan. (2) Op basis van het principe 'publieke verantwoording van onafhankelijke machtsuitoefening' zou een landelijke databank voor eenieder en integraal beschikbaar moeten zijn. Dit betekent ook dat er (3) een één-op-éénrelatie moet zijn tussen de informatie in de vonnissen en in de databank.

*Evaluatie besturingsmodel rechtsbijstand
Universiteit Utrecht*

A. Bulder, A. van der Wal, F.L. Leeuw, H.D. Flap

Het onderzoek betreft de werking van het besturingsstelsel in de gefinancierde rechtsbijstand. De uitgangspunten daarvan waren reeds voor inwerkingtreding van de Wet op de rechtsbijstand vastgelegd in de brochure 'Besturingsvisie rechtsbijstand: instrumenten voor planning en control'. In het onderzoek is nagegaan op welke wijze de verschillende participanten in het stelsel (advocaten en stichtingen rechtsbijstand, raden voor rechtsbijstand en DRJB) met elkaar omgaan in de sfeer van planning, informatievoorziening en verantwoording; dit tegen de achtergrond van de vraag of de samenwerking verloopt zoals deze in de Besturingsvisie is geschetst en met de invoering van de wet werd beoogd. De onderzoekers zijn per saldo positief. De modernisering van de rechtsbijstandsvoorzieningen achten zij in belangrijke opzichten geslaagd. De beheersbaarheid en de rechtmatigheid van de uitgaven (die zij als dichterbij liggende doelen van de wet beschouwen) zijn in relatief korte tijd op orde gebracht. Wel wijzen de onderzoekers op het belang van de twee verder liggende doelen van de wet: het bevorderen van de toegankelijkheid tot en de kwaliteit (incl. doelmatigheid) van het stelsel.

*Het gerechtelijk vooronderzoek in de praktijk; enkele aspecten
Katholieke Universiteit Nijmegen*

R. Honig

Doel is het verzamelen van informatie over de huidige praktijk van het gvo en deze informatie te toetsen aan de verschillende voorstellen tot wetwijziging. Daarnaast is aandacht besteed aan de huidige positie van de rechter-commissaris (RC) in het voorbereidende onderzoek en aan de informatiestromen en communicatie tijdens en voorafgaand aan het gvo. Het onderzoek heeft in de periode van oktober 1995 tot september 1996 plaatsgevonden bij de kabinetten van de rechters-commissarissen in vier arrondissementen. Een groot deel van het totale aantal gerechtelijke vooronderzoeken wordt gevorderd ten behoeve van slechts een enkel dwangmiddel of onderzoekshandeling. De voorgestelde ontkoppeling tussen het gvo en bepaalde dwangmiddelen of onderzoekshandelingen kan het aantal gvo's drastisch terugdringen, waardoor meer tijd en ruimte ontstaat voor de overige zaken. De spoedhuiszoeking (art. 97 Sv.) zonder een machtiging van de RC komt bijna niet meer voor. Daarmee is de huidige praktijk reeds in overeenstemming met de voorstellen tot wetwijziging. De mate van betrokkenheid van de RC bij het opsporingsonderzoek is op dit moment over het algemeen gering. Taakopvatting en instelling van de individuele RC zijn daarbij bepalend voor de mate van geïnformeerdheid. De RC is vanaf de vordering gvo op de hoogte van de resultaten van een opsporingsonderzoek. Het moment van vordering kan echter sterk verschillen: direct bij de start van een opsporingsonderzoek, dan wel na een lang voortraject. Er is weinig controle zowel vanuit het rechter-commissariaat als vanuit het Openbaar Ministerie op de uiteindelijke inhoud van het zittingsdossier. Het informatief gehalte van de dossiers tijdens het gvo is niet erg groot. Veel informatie bereikt de RC op een andere manier dan via de dossierstukken. Overigens meent in het algemeen de RC dat hij goed en voldoende geïnformeerd is.

Betrokkenen zijn zich na de IRT-affaire meer bewust van de noodzaak van een zorgvuldige verslaglegging. Een belangrijk knelpunt vormt het feit dat de officier van justitie vaak afwezig is bij bepaalde onderzoekshandelingen die dikwijls door hemzelf zijn gevorderd, zoals verhoren en huiszoekingen. De reden hiervoor is het tijdgebrek van de officier van justitie. De meeste betrokkenen (ook officieren van justitie) vinden dit principieel onjuist en wensen hierin verandering.

Evaluatie OM-leidraad voor de verkeershandhaving en Evaluatie van de operatie Beleidsintensivering
Rijksuniversiteit Groningen, Verkeerskundig Studiecentrum
A.B. Brand, A.J. Rooijers

In beide rapporten wordt op hoofdlijnen een schets gegeven van de opzet en uitkomsten van een tweetal evaluatie-onderzoeken op het terrein van de verkeershandhaving. In het onderzoek naar de leidraad is nagegaan in hoeverre de leidraad voor de verkeershandhaving aan zijn doel beantwoordt, werkbaar is en een relevante bijdrage levert aan de effectuering van de verkeershandhaving. In het evaluatie-onderzoek naar de Beleidsintensivering is nagegaan in hoeverre de doelstellingen, die met de operatie Beleidsintensivering werden beoogd, zijn gerealiseerd in de eerste twee jaren (1994 en 1995). Dit onderzoek is verricht op basis van bestaande gegevens en beschikbare informatie.

Leugendetectie in Nederland en Leugendetectie in actie
Katholieke Universiteit Brabant, Rijksuniversiteit Maastricht, Universiteit Utrecht, NSCR
A.J.W. Boelhouwer, H. Merkelbach, M.N. Verbaten, P.J. van Koppen

In 1993 verscheen een rapport van de Recherche Advies Commissie ('De Leugendetector') waarin verslag gedaan werd van een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden van de polygraaf en dat dit apparaat mogelijk een hulpmiddel zou kunnen zijn bij opsporingsonderzoeken. Op basis van dit RAC-advies heeft de minister van Justitie opdracht gegeven aan vier onderzoekers om de mogelijkheden van de polygraaf voor Justitie verder te exploreren. Uit de in het eerste rapport aangehaalde literatuur komt de polygraaf (mits gebruikt in een goed gecontroleerde laboratoriumomgeving) als een betrouwbaar instrument naar voren. Met twee verschillende technieken blijkt adequaat onderscheid te kunnen worden gemaakt tussen mensen die liegen en zij die dat niet doen. In het tweede rapport melden de onderzoekers dat de polygraaf in ons land per jaar tussen de 700 en 1000 keer gebruikt kan worden. Wel wijzen zij op problemen bij het gebruik van de polygraaf: een weigerende verdachte (wordt weigering als bewijs gebruikt?) en andere juridische aspecten, met name de relatie met art. 10 Grondwet (bescherming persoonlijke levenssfeer). Ook stellen zij dat de betrouwbaarheid van de methode alleen kan worden gegarandeerd als de polygraaf wordt gebruikt door een beperkte groep goed opgeleide onderzoekers.

*Handhaven op niveau**Commissie Bestuursrechtelijke en Privaatrechtelijke Handhaving**Vrije Universiteit te Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid**F.C.M.A. Michiels*

Onderzoeken ten behoeve van de commissie:

- *Bestuurlijke handhaving in de horeca: handhaving à la carte*
Eysink Smeets en Etman te Den Haag
- *Handhaving en fraude bij EG-subsidies*
Erasmus Universiteit Rotterdam, Juridische Faculteit, Sanders Instituut
- *Geluidshinder veroorzaakt door vliegtuigen*
Universiteit Maastricht, METRO
- *Handhaving milieuregelgeving afvalstoffen*
Universiteit Utrecht, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Instituut voor Staats- en Bestuursrecht
- *Samen sterk met maatwerk*
Vrije Universiteit te Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid
- *Kamperen binnen de perken*
B&A groep te Den Haag
- *Handhaving van het bouwvergunningvereiste*
DHV Milieu en Infrastructuur te Amersfoort en Universiteit Utrecht, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Instituut voor Staats- en Bestuursrecht
- *Een keurige handhavingspraktijk?*
B&A groep te Den Haag
- *Handhaving van de Arbeidsomstandighedenwet*
Universiteit van Amsterdam, Hugo Sinzheimer Instituut i.s.m. Faculteit der Rechtsgeleerdheid, vakgroep Bestuursrecht
- *Handhaving jegens overheden*
Rijksuniversiteit Leiden, vakgroep Staats- en Bestuursrecht

De algemene conclusies uit de deelonderzoeken samen zijn: het niet handhaven van regels door overheidsorganen is niet het gevolg van een gebrek aan bevoegdheden of dwangmiddelen; overheden blijken onvoldoende samen te werken bij de handhaving van regels; bovendien krijgt handhaving onvoldoende prioriteit bij overheidsorganen terwijl de professionaliteit van handhavende instanties nogal eens te wensen over laat; de omvang en de kwaliteit van het toezicht schiet tekort op de terreinen: EU-subsidies, vliegtuiglawaai, afvalstoffen, bouwvergunningen, Arboret, leerplichtwet. De commissie is van mening dat politieke en bestuurlijke controle eventueel strafrechtelijk optreden tegen het bestuur niet onmogelijk maakt. Daarbij maakt zij geen onderscheid tussen de centrale en decentrale overheid. De commissie erkent dat er nadelen aan strafrechtelijke vervolging van overheden zitten. Zo kan de verhouding tussen bestuur en Justitie erdoor verstoord raken of kan de effectiviteit van een strafrechtelijke veroordeling beperkt zijn. Deze nadelen kunnen echter veelal worden voorkomen. Het OM kan bovendien op grond van het opportuniteitsbeginsel zelf afwegen of vervolging op zijn plaats is. Dit staat echter

los van de principiële mogelijkheid van vervolging. De commissie pleit daarom voor aanpassing van art. 51 Sr. in die zin dat overheden en de daarbij werkzame personen volledig strafrechtelijk aansprakelijk zijn.

*Rechtsvergelijking personen vennootschap
Katholieke Universiteit Nijmegen*

*Evaluatie van nalevingsmaten en T11 dimensies
Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Sanders
Instituut
D. Ruimschotel*

*Netiquette of Wetiquette; zelfregulering van de elektronische snelweg in
Frankrijk, Duitsland, het Verenigd koninkrijk en de Verenigde Staten
Katholieke Universiteit Brabant, Centrum voor Recht, Bestuur en
Informatisering*

*Legal issues arising on the electronic highway
RAND Europe te Delft*

*Criminal victimisation in eleven industrialised countries
P. Mayhew, J.J.M. van Dijk*

Bijlage 3

Overzicht van afgeronde en lopende onderzoeksprojecten afdeling SIBa

Afgeronde projecten

- *Verkeer*: het leveren van een bijdrage in het kader van IBO-V, een interdepartementale werkgroep
- *Raming celcapaciteit*: het ondersteunen van een werkgroep die als doel heeft om te komen tot verbeterde ramingsinstrumenten voor de behoefte aan celcapaciteit.
- *Substitutie taakstraffen*: het mede schrijven van een publicatie waarin de ontwikkelingen met betrekking tot duur en volume van het aantal vrijheidsstraffen worden beschreven, en het met behulp van een rekenmodel doorrekenen van beleidsopties, beide in het kader van de IBO-taakstraffen werkgroep.
- *CRIEM*: het leveren en verwerken van statistische gegevens ten behoeve van het project 'Criminaliteit en Etnische Minderheden'.
- *Economie en Justitie*: het leveren van een bijdrage aan een werkgroep binnen het departement.
- *P&C-parketten*: het ondersteunen van het parket-generaal bij de planning-en-controleronde langs de parketten.
- *Geweldscriminaliteit onder jongeren in de EU*: leveren van cijfermateriaal en analyses voor een internationaal congres.
- *Kerncijfers OM 1997*: het leveren van cijfermateriaal en analyses ten behoeve van het jaarverslag van het Openbaar Ministerie.
- *Memorie van toelichting 1998*: een bijdrage leveren, in de vorm van cijfermateriaal en analyses, aan de memorie van toelichting.
- *Gedoognota*: het leveren van een bijdrage aan de gedoognota.
- *Tbs*: verzamelen en analyseren van gegevens ten behoeve van een publicatie
- *Ontwikkeling zwaarte en doorlooptijden rechtbankzaken*: leveren van een bijdrage aan een notitie ten behoeve van DRP.
- *Ramingsmodel instroom OM en demografie*: doorrekenen van het effect van vergrijzing en allochtonen op de instroom bij het OM.

Lopende projecten

- *Scenario's drugs*: deel uitmaken van een klankbordgroep van een door de Stichting Toekomstverkenningen Gezondheidszorg uitgevoerd onderzoek.
- *Gegevensarchitectuur OM*: deelnemen aan de werkgroep in het kader van de reorganisatie van het OM.

- *Verbeteren beleidsinformatievoorziening jeugdcriminaliteit*: het voorzitten en bemensen van een werkgroep in het kader van het beleidsprogramma jeugdcriminaliteit.
- *JCP*: het via Justweb (en later Internet) verspreiden van beleidsinformatie over jeugdcriminaliteit.
- *Rapsody*: het leveren aan een bijdrage aan het beheer en de verbetering van het beleidsinformatiesysteem Rapsody.
- *CBS*: in overleg met het CBS trachten te komen tot een verbetering van de wederzijds bestaande gegevensverzamelingen.
- *Criminaliteit en Rechtshandhaving*: het maken van een publicatie over de strafrechten in samenwerking met het CBS.
- *Actualisering raming gevangeniswezen*: actualisering van de raming voor de eerstkomende jaren.
- *IVR 1998*: het leveren van een bijdrage aan de Integrale Veiligheidsrapportage.
- *European Sourcebook*: het inrichten en vullen van een database ten behoeve van het European Sourcebook.
- *Internationale vergelijking detentie*: participatie in de werkgroep.
- *Meisjescriminaliteit*: aanleveren van gegevens ten behoeve van onderzoek.
- *Schadevergoeding*: begeleiding van een vooronderzoek naar schadevergoeding aan ex-verdachten.
- *Nationale Drugs Monitor Nederland*: participatie in de werkgroep.

Bijlage 4

Lijst van in 1997 verschenen wetenschappelijke artikelen

Baars-Schuyt, A.

Crime institute profile
European Journal on Criminal Policy and Research, jrg. 5, nr. 2, 1997,
pp. 124-128

Baas, N.

Blokkeringstechnieken tegen geweld
Justitiële verkenningen, jrg. 23, nr. 3,
1997, pp. 90-102

Berchem, K. van, R. Troost

De behandeling van klachten in de justitiële rijksinrichtingen voor jeugdigen
Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht, jrg. 19, nr. 11, 1997, pp. 249-255

Boendermaker, L.

Vershil in aanbod
Perspectief, jrg. 5, nr. 1, 1997, pp. 4-6

Bol, W.M., L. Boendermaker, M. Klein-Meijer

Interviews
Justitiële verkenningen, jrg. 23, nr. 3, 1997

Bol, M., E. Wiersma

Extreme angst voor extreem-rechts
SEC, jrg. 11, nr. 3, 1997, pp. 14-15

Bovenkerk, F., G. Bruinsma, H. van de Bunt, C. Fijnaut

Georganiseerde criminaliteit in Nederland; reactie op de commentaren
Tijdschrift voor criminologie, jrg. 39, nr. 1, 1997, pp. 56-66

Eshuis, R.J.J.

Een jaar Versneld Regime
Advocatenblad, jrg. 77, nr. 23, 1997,
pp. 1285-1288

Grapendaal, M.

De afstemming van drugsbeleid op bestaande typen druggebruikers
Drugbeleid 2000 - VZW Centre Universitaire de Charleroi, A.S.B.L.,
pp. 103-108

Grapendaal, M.

Congresboek 4e Nationaal Congres Drugsproblemen België (bijdrage)

Hesseling, R., G. Arends

Herhaald slachtofferschap van woninginbraken
Algemeen Politieblad, jrg. 146, nr. 22, 1997, pp. 16-17

Huisman, W., H.G. Van de Bunt

Sancties, organisatiecriminaliteit en milieudelicten

Ars aequi, jrg. 46, nr. 10, 1997,
pp. 684-697

Keizer, M.

Knelpunten bij 'gedwongen opname'
Algemeen Politieblad, jrg. 146, nr. 4, 1997, pp. 10-12

Killias, M., M. Grapendaal

Entkriminalisierung des Drogenkonsums oder Einschränkung der Strafverfolgungspflicht?

Schweizerisches Zeitschrift für Strafrecht, jrg. 115, nr. 1, 1997, pp. 93-109

Kleiman, M., J. Polders

Netwerken is hard werken
SEC, jrg. 11, nr. 6, 1997, pp. 9-11

Kleiman, M., G.J. Terlouw

Zware jongens veranderen niet licht
SEC, jrg. 11, nr. 6, 1997, pp. 6-8

Klein-Meijer, M.A.V.

Recensie van N. Miedema, Een dampkring van cultuur. In: Bijdragen en Mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden, deel 112, nr. 3, 1997, pp. 455-456

Klijn, A.

De notaris rechtshulpverlener? *Justitiële verkenningen*, jrg. 23, nr. 2, 1997, pp. 119-130

Klijn, A., C. van der Wulp

Het beroep op rechtshulp in Nederland, 1992-1996

Kwartalbericht rechtsbescherming en veiligheid, jrg. 10, nr. 2, 1997, pp. 19-24

Kruissink, M.

Meer blauw op straat, gratis! *SEC*, jrg. 11, nr. 6, 1997, p. 40

Kruissink, M.

De politiemonitor: criminaliteit en kwaliteit van politiezorg; NIZW, Nederland aan de monitor pp. 111-116

Laan, P. van der

Jeugdcriminaliteit en het gezin; Jongerenproblematiek: Hulpverlening en gezinsonderzoek, pp. 7-17

Leuw, E.

Landgenoten zonder perspectief, criminaliteit als signaal voor stagnerende integratie *SEC*, jrg. 11, nr. 2, 1997, pp. 6-8

Leuw, E.

Aan de rand; criminaliteit als uiting van sociale en culturele marginaliteit allochtone jongeren *Perspectief*, jrg. 5, nr. 2, 1997, pp. 8-9

Leuw, E.

Recent Reconsiderations in Dutch Drug Policy, Cannabis Science from Prohibition to Human Right. Lorenz Bollinger (ed.), 1997, pp. 147-151

Leuw, E.

Etniciteit wel criminogene factor *Contrast*, jrg. 4, nr. 10, 1997, p. 2

Leuw, E.

Bovenkerk zwaait de banvloek *Nederlands Juristenblad*, jrg. 72, nr. 33, 1997, pp. 1559-1560

Nelen, H.

Artikel in BOOM-nieuws over juridische knelpunten ontnemingswetgeving

Schaaf, J van der, A. Klijn, C.G. van der Wulp

Rechtsproblemen en dan? Het beroep op rechtsbijstand als mogelijke oplossing van problemen

Kwartalbericht rechtsbescherming en veiligheid, jrg. 10, nr. 2, 1997, pp. 13-18

Smit, J.

De IRT-generatie en de doorvoermethode (doorlating)

Proces, jrg. 76, nr. 7/8, 1997, pp. 139-140

Smit, J.

De ter beschikkingstelling met voorwaarden

Proces, jrg. 76, nr. 11/12, 1997, pp. 190-192

Spaans, E.

Het kampement gewogen en te licht bevonden

SEC, jrg. 11, nr. 4, 1997, pp. 27-29

Spaans, E.

Je bent je eigen cipier; experiment met elektronisch toezicht

SEC, jrg. 11, nr. 6, 1997, pp. 31-33

Verwers, C.

Boekbespreking

Cormenius, jrg. 17, nr. 3, pp. 265-267

Willemse, H., J. de Waard, H. van de Bunt

Daalt de criminaliteit? Schipperen met criminaliteitscijfers

SEC, jrg. 11, nr. 1, feb. 1997, pp. 24-26

Bijlage 5

Lijst van overige activiteiten

E.A.I.M. van den Berg

Lid stuurgroep milieuscan politieregio Brabant-Zuid-Oost
Lid discussiegroep georganiseerde criminaliteit Willem Pompe Instituut Utrecht
Lid klankbordgroep milieuproject Schone Lente (DCR)

W.M.E.H. Beyers

Universitair docent, vakgroep Criminologie, Vrije universiteit Amsterdam
Lid faculteitsraad, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam

C.C.J.H. Bijleveld

Universitair Docent, sectie Methoden & Technieken, vakgroep Psychologie,
Rijksuniversiteit Leiden
Voorzitter onderzoeksgroep Longitudinale modellen
Redacteur Sociaal Wetenschappelijke sectie Kwantitatieve methoden

L. Boendermaker

Lid begeleidingscommissie Follow-up buro WESP
Lid projectgroep Selectie en plaatsing JJI
Lid redactieraad Justitiële verkenningen

M.W. Bol

Lid ontwikkelteam Effectiviteit Interventiestrategieën t.b.v. College van PG's

H.G. van de Bunt

Hoogleraar Empirische Criminologie, vakgroep Criminologie, Vrije Universiteit van
Amsterdam
Voorzitter Commissie Criminaliteit en MKB
Lid College van Advies Stichting Beroepsmoraal en Misdaadpreventie
Lid redactieraad European Journal on Criminal Policy and Research
Lid redactieraad Justitiële verkenningen
Lid redactieraad Tijdschrift voor criminologie
Lid werkgroep Strategiebegroting, Departement van Justitie

C. Cozijn

Lid werkgroep Inhoud Letsel Informatie Systeem
Lid werkgroep Representativiteit LIS
Lid commissie Standaardisatie ongevalgegevens
Lid begeleidingscommissie Kostenmodel letsels

Lid Onderdeelscommissie

P.W.C. Dekker

Lid begeleidingscommissie Bestuurlijke risico's beperkte toelating afvalstofbedrijven (VROM/V&W)

A.A.M. Essers

Lid werkgroep Verbetering beleidsinformatievoorziening

M. Grapendaal

Voorzitter Ondernemingsraad Algemene Leiding

Lid werkgroep COST A-6; Europese Unie, evaluaties van acties ter bestrijding van de drugsproblematiek

R.B.P. Hesseling

Lid commissie Woonstijlen

Lid ACC-werkgroep Misdaadanalyse

Lid expert group Mechanisme, aard en omvang van de georganiseerde misdaad in de Europese Unie

Lid begeleidingscommissie Infrastructuur en woninginbraak

E.R. Kleemans

Gastdocent Veiligheidsanalyse en integraal veiligheidsbeleid (in steden), opleiding Master of Public Security Management (PAO / Universiteit Twente)

Lid begeleidingscommissie onderzoek Infrastructuur en woninginbraken

Bestuurslid NVK (Nederlandse Vereniging voor Kriminologie)

Lid landelijke werkgroep Misdaadanalyse

W.M. Kleiman

Lid begeleidingscommissie Handleiding harde kern aanpak

Lid projectgroep Opstart cliëntvervolgsysteem

Lid Interpretatieteam Jeugdmonitor Groningen

Lid begeleidingscommissie Nieuwe perspectieven Rotterdam

M.A.V. Klein-Meijer

Voorzitter Adviescommissie Maatschappelijke Belangen van de Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen, Documentalisten en Literatuuronderzoekers (NVB)

Lid afdeling Wetenschappelijke Bibliotheken van de NVB

Lid Adviesraad Library Performance van het NBBI, projectbureau voor informatiemanagement bv

Secretaris werkgroep Vakreferenten Sociale Wetenschappen

Redacteur Justitiële verkenningen

A. Klijn

Associate van het Institute for the study of the legal profession, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Sheffield
Universitair hoofddocent vakgroep Rechtstheorie, Rijksuniversiteit Groningen
Lid working group on the comparative study of the legal professions

M.G.J. Kockelkoren

Lid klankbordgroep IBO (Interdepartementaal Beleidsonderzoek) verkeershandhaving
Lid commissie Informatietechnologie en recht

M. Kommer

Lid Ondernemingsraad Algemene Leiding
Voorzitter Groepsondernemingsraad bestuursdepartement
Secretaris NVK
Lid RvE European committee on crime problems / group of experts
Adviseur IBO-werkgroep Substitutie taakstraffen
Lid redactieraad European Journal on Criminal Policy and Research

M. Kruissink

Gastdocent Rechterschool Zutphen
Lid begeleidingscommissie Inspectie politie
Lid begeleidingscommissie Huiselijk geweld
Redacteur SEC
Lid werkgroep Personeelsenquête Bestuursdepartement

P.H. van der Laan

Redacteur Tijdschrift voor criminologie
Lid redactieraad Tijdschrift 0-25
Lid deelredactie Delikt en Delinkwent
Lid stuurgroep Cliëntvolgsysteem jeugdcriminaliteit
Lid begeleidingscommissie Rijksuniversiteit Groningen rijksinrichting Den Eng
Lid begeleidingscommissie Cliënt-vertrouwenspersonen jeugdhulpverlening
Lid Raad van deskundigen Centrum voor daghulp en training Eindhoven
Lid klankbordgroep Programma kwaliteitszorg Justitiële Jeugdinrichtingen
Lid coördinatiegroep Opvoedingsondersteuning
Lid begeleidingscommissie Willem Pompe Instituut achtergronden racistisch geweld
Lid departementale werkgroep Jeugdcriminaliteit
Scientific Expert, Raad van Europa Expert Committee Implementation of the European Rules on Community Measures

Ed. Leuw

Lid Centrale Commissie Behandeling Heroïneverslaafden
Lid Scientific Board European Monitoring Center Drug Addiction

Lid begeleidingscommissie Focal Point European Monitoring Center Drug Addiction
Lid begeleidingscommissie Toekomstscenario's Drugsbeleid

N.M. Mertens

Secretaris Onderdeelscommissie

M.H. Moene

Lid Onderdeelscommissie

E.M. Naborn

Lid stuurgroep Justitie Emancipatie Stimulering

OT: advisering onderzoek Europees systeem Witwassen

Lid begeleidingscommissie Preventie en bestuurlijke aanpak GOM

Lid begeleidingscommissie onderzoek Bestuursverbod rechtspersonen, Asser Instituut

J.M. Nelen

Lid Landelijk Ontnemingsoverleg (LOO)

Lid schrijfgroep De ontnemingswetgeving t.b.v. Leergang georganiseerde criminaliteit
t.b.v. kernteams (CITO)

Lid deelprojectgroep Financieel rechercheren en ontneming

Lid BFO-platform

Lid werkgroep Misdaad-geld-straft

C.J. van Netburg

Lid projectgroep Documentaire Informatievoorziening OM

Lid afdeling Juridische Informatie NVB

Lid Literatuuronderzoekers en informatiespecialisten NVB

L.A. van den Ouden

Penningmeester Sociaal Fonds ministerie van Justitie

I. Passchier

Secretaris Adviescommissie Onderzoek georganiseerde criminaliteit

Lid redactieraad Justitiële Verkenningen

Lid begeleidingscommissie Sterven op verzoek, Universiteit voor Humanistiek

G. Paulides

Lid Onderdeelscommissie

P.R. Smit

Docent Ontwikkelomgevingen en Software Engineering, Haagse Hogeschool

P.L. Steinmann

Secretaris werkgroep Prognose sanctiecapaciteit
Lid stuurgroep Justitie Emancipatie Stimulering

G.J. Terlouw

Lid werkgroep Misdaad-geld-straft

W.A.C. van Tilburg

Voorzitter Onderdeelscommissie

R.A. Visser

Bestuurslid Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR)
Lid curatorium GEOPLAN, Beleid en Onderzoek
Lid werkgroep Evaluatie-onderzoek, Platform Beleidsanalyse

B.S.J. Wartna

Lid werkgroep JDS/Rap

J.W. van Wetten

Lid Corruptie en fraude overleg (CORF)
Lid werkgroep Dieptecontrole
Lid ontwikkelteam Milieu-informatievoorziening OM
Lid werkgroep Schijnhuwelijken

Bijlage 6

Personeelsbezetting WODC 1 januari 1998

Directeur WODC

prof. dr. H.G. van de Bunt

Controller

J.J.A. Essers

Bureau Managementondersteuning

Hoofd

L.A. van den Ouden

Medewerker

mw. J. Ilmer

J.L. Krul

Medewerkers redactie en publiciteit

mw. drs. L. Doornhein

mw. drs. M.J. Kok

mw. M.E. Sampiemon

H.J.J. Simons

Secretaresse

mw. P.A. Broeke

Afdeling Onderzoek

Hoofd

drs. S.E. de Bie

Programmacoördinatoren

mw. dr. C.C.J.H. Bijleveld

dr. M.M. Kommer

dr. P.H. van der Laan

Hoofdonderzoeker

dr. A. Klijn

Historisch onderzoeker

dr. mr. M.E. Verburg

Wetenschappelijk onderzoekers

mw. drs. N.J. Baas

mw. drs. E.A.I.M. van den Berg

mw. dr. M.W. Bol

drs. M. Grapendaal

drs. R.B.P. Hesseling

dr. E.R. Kleemans

mw. drs. M. Kockelkoren

drs. M. Kruissink

drs. Ed. Leuw

mw. drs. N.M. Mertens

mr. drs. J.M. Nelen

drs. E.C. Spaans

drs. G.J. Terlouw

drs. B.S.J. Wartna

Coördinator Methoden en Technieken

mr. drs. C. Cozijn

Onderzoekmedewerkers

R. Aidala

mw. E.J.M. Barendse-Hoornweg

mw. mr. E.M.Th. Beenackers

mw. drs. L.W. Blee

mw. M. Brouwers

mw. mr. N. Dijkhoff

mw. B.J.W. Docter-Schamhardt

A.A.M. Essers

drs. R.F. Kouwenberg

G. Paulides

mw. drs. C. Verwers

Consulent wetenschappelijke automatisering

mw. T.C. Remmelzwaal

Secretaresse

mw. V.A.T. van den Broek

Tijdelijke medewerkers

drs. W.M.E.H. Beijers

drs. R.J.J. Eshuis

mw. C.F.M. van der Meij

mw. drs. J. Van der Schaaf

Afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen*Hoofd*

dr. R.A. Visser

Senior projectbegeleiders

mw. drs. I. Passchier

dr. M.P. Tummers

Projectbegeleiders

dr. P. Albers

drs. J.W.C. Dekker

mw. drs. E.M. Naborn

dr. H.C.L. Vreugdenhil

Medewerker

J.W. Hoogduijn

Secretaresse

mw. S.E.J. van Veen

**Afdeling Statistische
Informatievoorziening en
Beleidsanalyse**

Hoofd

drs. P.P.M. van Hooff

Coördinator

vacature

Senior medewerkers

drs. W. van der Heide

drs. G.A.L.M. Huijbregts

drs. R.F. Meijer

drs. M.M. Schreuders

drs. P.R. Smit

mw. drs. P.L.M. Steinmann

Medewerkers

mw. L.N. Dhonré-Niamat (IFV)

P.P.J. Groen

L.K. de Jonge

G.J. de Krosse

mw. W.A.C. van Tilburg

Secretaresse

vacature

**Afdeling Documentaire
Informatievoorziening**

Hoofd

mw. drs. M.A.V. Klein-Meijer

Eindredacteur JV

dr. B.A.M. van Stokkom

Redacteur JV

mr. P.B.A. ter Veer

Literatuurdocumentalisten

mw. drs. A.H. Baars-Schuyt

L.A. Hermsen

mw. M.H. Moene

C.J. van Netburg

mw. P.H.T. Secherling

*Redactiemedewerker European Journal on
Criminal Policy and Research*

mw. K.E. Slabbers-Verstraeten

Secretariaatsmedewerker

mw. A. Weide-Eind

Bureaumedewerker

mw. A.H. van der Heyden-Bernard

Tijdelijke medewerkers

mw. T.S.M. Duijndam

mw. F.A.J.M. Lunenburg-van den Heuvel